

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTIERE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.

Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf

Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.

C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.

G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf

J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generale Staf, Secretaris

R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.

J. H. JANSSEN, Kapitein der Infanterie

116de JAAR

Nr. 12

Dec. 1947

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzee Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Legerorders	668
De Functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht	670
De Dienst van de Kwartiermeester-Generaal en de Troep, door J. J. C. P. Wilson, Luitenant-Generaal	675
De Wapendirecteuren delen U mede	683
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval (XII)	684

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

Gevechtsrapport van de actie op 7 en 8 Mei van de 1e Comp. van het XIIIe Bat. Inf.	694
---	-----

Redactioneel gedeelte

De Stuwdammen in de Roer tijdens de Amerikaanse opmars in 1944 en 1945, door Prof. Dr M. G. Rutten	696
Boekbespreking	706
De Strafoplegging, door Mr H. H. A. de Graaff, Majoor der Artillerie	707
Het Gebruik van Tanks in Nederlands-Indië (IV), door C. A. Heshusius, Eerste Luitenant der Pantserstroepen KN.I.L.	715
Uit de Buitenlandse Vakpers	729
Op de sterren kijken hoe laat het is, door C. de Ruiters, Reserve- Kapitein der Infanterie	728

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTIERE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.

Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf

Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.

C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.

G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf

J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generale Staf, Secretaris

R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.

J. H. JANSSEN, Kapitein der Infanterie

116de JAAR

Nr. 12

Dec. 1947

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzee Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Legerorders	668
De Functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht	670
De Dienst van de Kwartiermeester-Generaal en de Troep, door J. J. C. P. Wilson, Luitenant-Generaal	675
De Wapendirecteuren delen U mede	683
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval (XII)	684

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

Gevechtsrapport van de actie op 7 en 8 Mei van de 1e Comp. van het XIIIe Bat. Inf.	694
---	-----

Redactioneel gedeelte

De Stuwdammen in de Roer tijdens de Amerikaanse opmars in 1944 en 1945, door Prof. Dr M. G. Rutten	696
Boekbespreking	706
De Strafoplegging, door Mr H. H. A. de Graaff, Majoor der Artillerie	707
Het Gebruik van Tanks in Nederlands-Indië (IV), door C. A. Heshusius, Eerste Luitenant der Pantserstroepen K.N.I.L.	715
Uit de Buitenlandse Vakpers	729
Op de sterren kijken hoe laat het is, door C. de Ruiters, Reserve- Kapitein der Infanterie	728

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 319. — Mouwonderscheidingsteken Ministerie van oorlog.

Ter aanvulling van het gestelde in L.O. 1947, nr. 30, wordt nader bepaald, dat het militair personeel, ingedeeld bij het Ministerie van Oorlog en behorende tot de Luchtstrijdkrachten, een mouwonderscheidingsteken zal dragen, overeenkomstig bovenaangehaalde Legerorder, doch bestaande uit een zeshoekige luchtmachtblauwe pat, waarop in blauwgrijze kunstzijde, twee gekruiste zwaarden met de Rijksappel.

Nr. 320. — Benaming en rangen van geestelijke verzorgers der K.L.

Bij K.B. van 11 September 1947 nr. 6 werd bepaald:

„Door ons worden bij de Koninklijke Landmacht aangesteld reserve-legerpredikanten en reserve-aalmoezeniers. Deze worden in rang gelijkgesteld met majoor of kapitein.

Alle door ons reeds benoemde reserveveldpredikers en hulpaalmoezeniers worden in verband met het hiervoren bepaalde geacht de titel te voeren onderscheidenlijk van reserve-legerpredikant en reserve-aalmoezenier.

De door ons vóór 1 September 1947 tot reserve-legerpredikant of reserve-aalmoezenier benoemde geestelijke verzorgers, die gelijkgesteld zijn met de rang van luitenant-kolonel, blijven met die rang gelijkgesteld.

Het Koninklijk Besluit van 20 April 1920, nr. 91, wordt met ingang van 1 September 1947 ingetrokken. Met ingang van die datum worden de legerpredikanten en aalmoezeniers in vaste dienst in rang gelijkgesteld met majoor, onder voorbehoud, dat zij door Ons in rang met luitenant-kolonel kunnen worden gelijkgesteld.”

Nr. 324. — Tijden van openstelling van B.O.S.-stations.

De B.O.S.-stations zullen voortaan op Zon- en feestdagen gesloten zijn. In de

door de afdeling B.O.S. uit te geven lijst van B.O.S.-stations zijn de tijden van openstelling vermeld.

In noodzakelijke gevallen kan het Hoofd der afdeling B.O.S. de pompen doen openstellen op die plaatsen en tijden, welke het dienstbelang vordert.

Nr. 325. — Gebruik particuliere vervoermiddelen bij het doen van dienstreizen.

In verband met het gestelde in L.O. 1947, nr. 204, wordt bepaald, dat indien voor het gebruik van particuliere middelen van vervoer wordt gedeclareerd in den vervolge bij de desbetreffende declaratie een toelichting moet worden overgelegd, waaruit blijkt, dat het gebruik van deze vervoermiddelen voordeel voor het Rijk heeft opgeleverd en waarin deze voordelen concreet worden aangegeven.

Indien bij het maken van dienstreizen de voorkeur wordt gegeven aan het gebruik van een bijzonder middel van vervoer en dit niet strikt noodzakelijk is, kan voor dit gebruik slechts in rekening worden gebracht 94% van de voor burgers geldende tarieven van de openbare middelen van vervoer.

Nr. 326. — Regeling gebruik personenautomobielen.

Ter aanvulling op L.O. 1947, nr. 204, is bepaald:

1. Onder personenautomobielen worden tevens verstaan H.U.P.'s Staffcars en z.g. Utilities. Deze voertuigen worden overeenkomstig het bepaalde in L.O. 1947, nr. 204, ter beschikking gesteld van de Commandant Verkeerstroepen.
2. H.U.P.'s, Staffcars, Utilities, 15 cwt's, 3 tonners enz. mogen slechts voor militair personenvervoer worden bezigd, indien het aantal te vervoeren militairen het economisch verantwoord maakt een zodanig transportmiddel voor het vervoer te gebruiken.

3. Tot op het ogenblik, dat de Commandant Verkeerstroepen de personenauto's en de in punt 1 van deze beschikking genoemde motorvoertuigen in feite heeft overgenomen, gelden voor het gebruik van deze voertuigen de regels, als neergelegd in L.O. 1947, nr. 204, onder de punten 3 en 4, waarbij de commandanten van de onderdelen verantwoordelijk worden gesteld voor een juist gebruik van het materieel.

Nr. 329. — Aanvragen buitenlandse reglementen, voorschriften, boekwerken en periodieken.

Onder intrekking van L.O. 1947, nr. 110, Ministeriele Beschikking van 31 Maart 1947, Sectie G3a, nr. 1005 (M.S. 1947, nr. 6) wordt het volgende bepaald:

1. Aanvragen voor aanschaffing van buitenlandse reglementen en voorschriften, wandplaten, tekeningen enz. dienen langs de hiërarchieke weg te worden gericht aan het Hoofd van Bureau Reglementen en Voorschriften van de Sectie G 5 van het Hoofdkwartier van de Generale Staf, Nieuwe Frederikskazerne, van Alkemadelaan, 's-Gravenhage.
2. Aanvragen voor aanschaffing van buitenlandse boekwerken, tijdschriften enz. dienen langs de hiërarchieke weg te worden gericht aan het Hoofd van de Documentatiedienst van het Hoofdkwartier van de Generale Staf, Julianakazerne, Clingendaal, 's-Gravenhage.
3. Slechts in dringende gevallen kan door het hoofd van een in het buitenland vertoevende commissie een aanvraag worden ingediend bij de desbetreffende Militair-Attaché.

Nr. 331. — Bezoldiging enz. in Duitsland

L.O. 1947, nr. 233 (M.S. 1947, nr. 9) werd bij L.O. 331 gewijzigd.

Nr. 332. — Declareren reiskosten.

Mij is gebleken, dat door militairen, die een dienstreis per spoor maken, een plaatsbewijs tegen de halve enkele reisprijs wordt aangeschaft. Bij het einde der reis verzoeken zij

aan het personeel der Ned. Spoorwegen het kaartje ongeldig te maken, teneinde de kosten daarvan te kunnen declareren.

Aangezien is bepaald, dat militairen, voor dienst op reis zijnde, in Nederland op vervoerbewijzen moeten reizen is de hiervoren bedoelde handelwijze met de terzake gegeven voorschriften in strijd. In den vervolge zullen door de N.S. verstrekte kaartjes tegen de halve enkele reisprijs niet meer ongeldig worden gemaakt en kunnen de kosten daarvan niet aan het Rijk in rekening worden gebracht.

Nr. 333. — Premieën voor officieren van gezondheid, officieren-tandarts en militaire apothekers.

Het hierop betrekking hebbende K.B. van 25 Augustus 1947, nr. 99, alsmede de uitvoeringsbepalingen (Min. Besch. van 8 Oct. 1947, Afd. A 1 bur. 4 nr. 562) zijn opgenomen in L.O. 1947, nr. 333.

Nr. 334. — Vervoer bij verlof of bewegingsvrijheid van reserve-legerpredikanten en reserve-aalmoezeniers.

Ter kennis van de onderdelen van de Koninklijke Landmacht wordt gebracht, dat aan reserve-legerpredikanten en reserve-aalmoezeniers naar regelen gesteld in bijlage C van het Voorl. R.I.D. K.L. (Deel A 1) bij verlof of bewegingsvrijheid militaire vervoerbewijzen mogen worden afgegeven.

Nr. 341. — Vervoer voor verminderd tarief.

Tengevolge van een wijziging van de betreffende bepalingen luiden deze thans:

„De aandacht wordt er nog op gevestigd, dat de Nederlandse Spoorwegen hebben bepaald, dat militaire plaatskaarten verkrijgbaar zijn voor niet in het belang van 's Rijksdienst reizende Nederlandse militairen, op vertoon van het zakboekje met het daarbij behorende identiteitsbewijs. Deze bescheiden moeten bij controle aan het spoorwegpersoneel ongevraagd worden getoond. Verkrijgbaar gesteld worden enkele reis-kaarten tegen de halve prijs ener gewone enkele reis-kaart.”

De Functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht

Aangenomen mag worden dat het bestaan van de functie van Inspecteur-generaal bij de Koninklijke Landmacht een bekend feit is. Het is evenwel dikwijls gebleken, dat men niet altijd op de hoogte is van diens taak en werkwijze. In zekere zin is dit begrijpelijk, daar in haar huidige vorm deze functie in de Nederlandse legerorganisatie iets nieuws is. Naar inhoud brengt zij, zoals zovele nieuwigheden, geen verandering in principe. De taak van de Inspecteur-Generaal is het houden van toezicht op de uitwerking van de richtlijnen, gegeven door de Minister van Oorlog en diens onderhebbende instanties in dit principe, n.l. het doen controleren van gegeven orders, is ook voor het Ministerie van Oorlog niets nieuws. Het leggen van dit toezicht in handen van één instelling, betekent echter zeker de introductie van een andere organisatievorm en als zodanig geeft dit aan de Nederlandse legerleiding een nieuw beeld.

Toen na de bevrijding van Nederland de taak der Binnenlandse Strijdkrachten beëindigd was en een aanvang moest worden gemaakt met de reconstructie der Koninklijke Landmacht, stond men voor bijzonder grote moeilijkheden, vooral door het feit, dat de opleiding van het toekomstige personeel geenszins het vereiste regelmatige verloop kon hebben.

In deze tijd achtte Z.K.H. Prins Bernhard, die zich voor de Nederlandse oorlogsvoering in hoge mate verdienstelijk had gemaakt, maar die los wilde staan van een voor specialisten bedoelde positie, waarin beleidsfouten zeer zwaar het landsbelang zouden kunnen schaden, het wenselijk zich terug te trekken uit de functie Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten.

Naast het feit, dat men er hoge prijs op stelde Z.K.H. voor het leger te behouden, voelde men grote behoefte aan een instelling, die, vrij staande van alle moeilijkheden en wrijvingen, een toezienend oog kon houden op de gang van zaken, en die op de duur met vooruitstrevendheid de doelmatigheid van het gehele legerbestel en haar onderdelen afzonderlijk zou kunnen beschouwen.

Bij Koninklijk Besluit van 13 September 1945 werd daarom de functie van Inspecteur-generaal der Koninklijke Landmacht ingesteld en werd de Luitenant Generaal Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden, na eervolle ontheffing uit zijn functie van Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten, benoemd tot Inspecteur-generaal der Koninklijke Landmacht.

Reeds sinds 1813 kent de Nederlandse krijgsgeschiedenis de functie van Inspecteur-generaal. Deze functie werd bekleed door de latere Koning Willem II als Prins van Oranje, diens broer Prins Frederik, Prins Alexander, de broer van Koning Willem III en de oudste zoon

des Konings, Prins Willem, beide laatste echter alleen voor het wapen der Cavalerie.

Hoewel beide eerste Prinsen als Inspecteur-generaal van alle wapens als voorgangers van de huidige Inspecteur-generaal kunnen worden beschouwd, is de ontwikkeling der legerorganisatie niet zodanig geweest, dat deze functie door één persoon bekleed, daarin is behouden gebleven. Waren de beide laatstgenoemde Prinsen reeds alleen benoemd tot Inspecteur-generaal der Cavalerie, in de latere organisatie van de Landmacht was voor elke wapensoort een afzonderlijke inspecteur aangevozen. De bevoegdheden van deze autoriteiten bepaalden zich dan ook uitsluitend tot kwesties het wapen betreffende en waren meer dirigerend dan inspecterend.

De herinstelling van deze functie in 1945 is zeker niet op historische gronden geschied, doch was veeleer gegrond op de beschouwing van de ontwikkeling van buitenlandse legerorganisaties. Belangrijke voorbeelden in deze vinden we bij de Inspecteur-generaals van de Verenigde Staten en van Frankrijk.

De Staf I.G./U.S. Army werd in 1777 door Washington gesticht. Zij ontwikkelde zich tot een Staf van 60 officieren. Gedurende de oorlog bedroeg dit aantal zelfs 438.

Het opsporen van ondoelmatigheden en onregelmatigheden was de taak van deze officieren, die hiervoor speciaal werden opgeleid.

Bij grotere eenheden in opleiding en te velde werd gewoonlijk een vast officier gedetacheerd.

Als zeer belangrijk gold het advies betreffende de geschiktheid van de troepen en het uitbrengen van verslag in hoeverre de verwachte resultaten aan het front waren verwezenlijkt. Tevens werden klachten behandeld betreffende betaling, voeding, behandeling etc., terwijl men zich ook bemoeide met aanbevelingen, decoraties en dagvaardingen.

Geeft de taak van de Amerikaanse Inspecteur-generaal alleszins weer het bijzonder zakelijk en democratische karakter van dit land, bij de taak van de Inspecteur-generaal van het Franse leger ligt het accent meer op de waardigheid van deze functie.

De Franse Inspecteur-generaal is n.l. bestemd om in oorlogstijd het hoofdcommando van de Landmacht uit te oefenen. In vreedstijd is de Minister van Oorlog verplicht de Inspecteur-generaal te raadplegen bij alle belangrijke beoordelingen en voorstellen, gedaan door de Generale Staf en bij alle aangelegenheden betreffende opper-officieren. Overigens is ook hier, evenals in de Verenigde Staten, de Inspecteur-generaal „de” technische adviseur van de Minister van Oorlog.

De taak en werkwijze van de Inspecteur-generaal in Nederland vertoont naast grote verschillen ook vele overeenkomsten met die van zijn buitenlandse collega's.

Een van de wezenskenmerken van *de taak van onze Inspecteur-generaal* is, zoals werd vermeld, het toezicht houden op de gehele militaire huishouding, waaruit blijkt, dat de verantwoordelijkheid bij de Minister van Oorlog blijft berusten. Hieruit volgt, dat de taak van geen enkele andere militaire instantie die van de Inspecteur-generaal dekt.

Tevens volgt hieruit, dat men bijzonder van een Inspecteur-generaal verwacht de doelmatigheid van het gehele militaire apparaat te kunnen

beoordelen, waartoe hij zich regelmatig op de hoogte zal stellen van de wijze van opleiding van officieren, onderofficieren en manschappen, zomede van de geoefendheid en tucht der onderdelen en er daarbij zijn bijzondere aandacht aan zal wijden of in de troep een geest van offervaardigheid, saamhorigheid en plichtsgevoel wordt gekweekt, zoals in zijn instructie is vermeld. (Zie L.O. 28/1945).

De *methoden*, die de Inspecteur-generaal gebruikt om zijn taak te vervullen, zijn in het algemeen:

- a. Inspecties op eigen initiatief door het regelmatig bezoeken of doen bezoeken van de verschillende onderdelen of diensten.
- b. het uitvoeren van hem opgedragen inspecties of onderzoeken.
- c. het behandelen van hem toegezonden verzoekschriften, klachten, voorstellen e.d.

ad a. De inspecties op eigen initiatief door de Staf I.G. zijn van zuiver informatieve aard. De Inspecteur-generaal heeft zich volgens zijn instructie er van te onthouden rechtstreekse aanwijzingen te geven, tenzij deze aanwijzingen van zeer algemene aard zijn.

Hij is echter overigens volkomen vrij zich op de hoogte te stellen van alle vraagstukken, welke verband houden met de organisatie en oefening van de Koninklijke landmacht en is daarbij tevens bevoegd personeel van de Koninklijke landmacht, hetwelk hij voor dienstaaangelegenheden verlangt te spreken, in zijn standplaats te ontbieden.

ad b. De inspecties en/of onderzoeken, hem door de daartoe bevoegde autoriteit opgedragen of verzocht, zijn van meer omljnde aard en dienen om bij de daarover op te maken rapporten de nodige voorstellen te doen om de geconstateerde misstanden e.d. te verbeteren.

ad c. Voor het zoeken van rechtstreeks contact door militair personeel met de Inspecteur-generaal door middel van verzoeken, voorstellen e.d. heeft men een procedure gevolgd, waarbij de hiërarchieke weg in zekere zin bleef gerespecteerd.

Bij Ministeriële beschikking van 12 April 1947 werd het volgende bepaald: „Verzoeken, voorstellen e.d., gericht aan de Inspecteur-generaal der Koninklijke landmacht, worden ingediend bij de onmiddellijke militaire chef en door deze voorzien van zijn advies, rechtstreeks aan genoemde autoriteit doorgezonden.”

Er dient hierbij opgemerkt te worden, dat als laagst mogelijke militaire chef wordt beschouwd de compagnies-commandant of daarmee gelijk gestelde.

Zeer terecht heeft men, mede gelet op het karakter van de Nederlandse soldaat, de sluzen voor een stroom klachten en aanmerkingen niet geheel opengezet, terwijl men toch een mogelijkheid heeft geschapen, redelijke critiek en geoorloofde verzoeken practisch rechtstreeks bij de inspecterende militaire autoriteit te brengen en zodoende het contact tussen legerleiding en troep te vergroten.

Het is echter in deze wel interessant te vermelden, dat in het Amerikaanse leger militairen zowel als burgers hun klachten en persoonlijke grieven aan de Inspecteur-generaal rechtstreeks bekend kunnen maken,

terwijl er zelfs op toegezien wordt, dat geen vergeldende maatregelen tegen de klager worden genomen.

Tevens dient te worden vermeld, dat het niet alleen in de bedoeling lag, de Inspecteur inzage in zekere verzoekschriften van persoonlijke aard mogelijk te maken, doch men heeft meer in het bijzonder hogere militaire autoriteiten de kans willen geven, speciale contrôle's op gegeven orders en onderzoeken in gerezen kwesties naar de Staf-I.G. te kunnen delegeren, in geval eigen drukke werkzaamheden zulks wenselijk maken of een inzicht van een meer neutrale en universele instelling dienstig wordt geacht. Vanzelfsprekend worden in dit geval door een intiemer contact met de naaste hogere chefs de hiërarchieke moeilijkheden tot een minimum teruggebracht.

Naast al deze mogelijkheden, die de Inspecteur-generaal in staat stellen, zich op de hoogte te houden van de toestanden in het leger, moest ook een weg worden gevonden om de bevindingen te verwerken en bij de juiste instantie te deponeren.

Daartoe is het de taak van de Inspecteur-generaal, zijn bevindingen en adviezen schriftelijk of mondeling ter kennis te brengen van de Minister van Oorlog, die voor de verdere behandeling zal zorg dragen. Daarnaast is de Inspecteur-generaal gerechtigd deel te nemen aan alle militaire besprekingen binnen de dienstkring van functionarissen der Koninklijke Landmacht, waarin vraagstukken, welke verband houden met organisatie en oefening, worden besproken.

Van deze mogelijkheid maakt de Inspecteur-generaal gebruik om zijn ervaringen en zienswijze aan de betrokken functionarissen mede te delen. Tevens kunnen in de vele persoonlijke besprekingen met hoge legerfunctionarissen moeilijkheden en toestanden van velerlei aard worden besproken.

Vanzelfsprekend beperken de vele bezoeken door officieren de Staf-Inspecteur-generaal zich niet alleen tot de troepen in opleiding, doch brengen de diverse contacten met staven en diensten ook veel licht in duistere, d.w.z. onbegrepen zaken met het voordeel, dat het onderling begrip van staf en troep in betere banen wordt geleid.

De behandeling tenslotte van persoonlijke verzoekschriften geschiedt door middel van een direct contact met betrokkenen of doorzending met contrôle op de afwerking.

Om een beeld te geven van de activiteit in deze bij de Staf-Inspecteur-generaal zij vermeld, dat bijna 200 verzoekschriften per week bij dit bureau moeten worden verwerkt en dat ongeveer zes onderdelen in opleiding en vele bureaux per week worden bezocht.

Naast de talrijke maandrapporten, verslagen en persoonlijke brieven, die de Inspecteur-generaal bereiken en de vergaderingen en besprekingen, die worden bijgewoond, blijkt hieruit, dat de Inspecteur-generaal behoorlijk op de hoogte is van de toestanden in het leger.

Om zijn taak naar behoren te kunnen vervullen, heeft de Inspecteur-generaal de beschikking over een staf, bestaande uit een Chef van de Staf en ongeveer tien officieren, verdeeld over twee secties. Vanzelfsprekend heeft men hiervoor officieren aangetrokken, die zoveel mogelijk uit de verschillende wapens en diensten afkomstig waren. De door deze officieren gemaakte rapporten worden door de Inspecteur-generaal

persoonlijk gelezen, waarna deze de te voeren acties bepaalt en in een wekelijkse vergadering de gerezen kwesties bespreekt.

Oorspronkelijk kreeg de Inspecteur-generaal enige buitenlandse officieren toegewezen om zijn staf in moderne stijl in te richten. Deze officieren zijn hem van groot nut geweest. Intussen hebben echter Nederlandse officieren het werk over kunnen nemen, hoewel vanzelfsprekend de ontwikkeling van dit apparaat nog niet was beëindigd.

Daar in de instructie voor de Staf-Inspecteur-generaal het werkterrein voor deze is bepaald tot vraagstukken, welke verband houden met de organisatie en de oefening van de Koninklijke landmacht, blijkt hieruit, dat de inspecterende bevoegdheid van de Inspecteur-generaal zich niet uitstrekt over het terrein der operatiën.

Ongetwijfeld zullen de bij de opleiding en de organisatie gemaakte fouten zich wreken bij de militaire acties, die de Koninklijke landmacht uiteindelijk heeft te volbrengen. De lessen die de militaire operatiën in Indië leren, zullen derhalve ter harte moeten worden genomen, waartoe een goed contact met al diegenen, die de operaties leiden, noodzakelijk is. Om de mogelijkheden voor contact zo groot mogelijk te maken, heeft de Inspecteur-generaal o.a. het toezenden van suggesties van commandanten uit Indië, via de Adjudant-generaal aldaar, mogelijk gemaakt. Reeds verschillende commandanten maakten van deze gelegenheid gebruik.

Het zij nog vermeld, dat regelmatig geconstateerd werd, dat betreffende de taak van de Inspecteur-generaal de misvatting bestond, als zou deze functie zijn ingesteld om alle mogelijke grieven en klachten te absorberen, ofwel om te dienen als een soort interne dwarskijker.

In geen enkel opzicht zou zij echter door deze werkwijze een steun kunnen zijn voor de legerleiding, noch in enige mate een „luchtkussen” vormen tussen staf en troep.

De Inspecteur-generaal zal zich in tegendeel altijd ver houden van interne finesses, die op het terrein van de ter zake kundige instanties thuis horen. Hij zal slechts door middel van constructieve critiek en door het zo mogelijk aangeven van middelen om gemaakte fouten te herstellen of fouten te voorkomen, gesteund door een brede feitenkennis, de grote factor moeten zijn in de zelfcontrôle van het leger, om daardoor te kunnen waken tegen elke vorm van zelfgenoegzaamheid en defaitisme.

De Dienst van de Kwartiermeester-Generaal

en de Troep

door J. J. C. P. WILSON, *Luitenant-Generaal,*
Kwartiermeester-Generaal v. d. Koninklijke Landmacht

Bij de nieuwe legerorganisatie is overeenkomstig het Britse legerstelsel ingevoerd de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal, die in de ruimste zin belast is met de materiële verzorging van het leger. Deze Dienst is thans gedurende 2 jaar in opbouw en gedurende die 2 jaren viel het zwaartepunt op de uitzending van de troepen naar Indië.

Nu ten aanzien van dit laatste een periode van minder activiteit is ingegaan, kan er eindelijk mee worden begonnen, om deze dienst als vredesdienst te organiseren. Ik acht het tevens het tijdstip, om meer dan tot nu toe contacten te leggen tussen de Commandanten van troepenafdelingen en de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal. Tot nu toe heb ik persoonlijk in verschillende oefencentra en garnizoenen besprekingen gehouden met de Commandanten van de troepen, ten einde op deze wijze een beter begrip te krijgen omtrent elkanders moeilijkheden. De ervaring heeft geleerd dat dergelijke besprekingen buitengewoon nuttig zijn en ertoe kunnen leiden om verkeerde begrippen weg te nemen en elkanders moeilijkheden te leren begrijpen. Het ligt dan ook in mijn voornemen om op deze weg voort te gaan en daarbij ook nieuwe wegen te bewandelen, waartoe wij de medewerking van het officiële orgaan van het Ministerie van Oorlog „De Militaire Speculator” van node hebben.

De Kwartiermeester-Generaal en zijn Dienst zijn er uitsluitend om de belangen van de troep zo goed mogelijk als de economische en financiële omstandigheden zulks toelaten, te behartigen. Van dit beginsel zijn de officieren en het overige personeel van mijn Dienst doordrongen. Ik heb dit doel eens uitgedrukt door te zeggen, dat voor ons de klant koning behoort te zijn en die klant wordt gevormd door de troepenonderdelen van het leger. Maar even als de handeldrijvende middenstand en de fabrikanten in deze tijd aan hun klanten niet onbepaald en onmiddellijk datgene kunnen leveren, wat deze klanten wensen, is zulks voor de Diensten van de Kwartiermeester-Generaal mogelijk.

Wij leven in een tijd van grote economische moeilijkheden, die zelfs de vorm van wereldproblemen aannemen; in een tijd van wereldtekorten ten aanzien van bepaalde producten en het is uiteraard niet mogelijk, datgene te verstrekken, dat op de wereldmarkt op het ogenblik niet voorkomt. Bovendien leven wij in een overgangstijd van oorlogsomstandigheden naar een min of meer geregelde vrede-toestand. Een tijd, die o.m. gekenmerkt wordt door een zekere ontaarding van wat wij voor 1940 zo gaarne noemden „fatsoen”. De oorlogsmentaliteit en de mentaliteit van de bezettingsjaren heeft geleid tot opvattingen, die in normale

vredetijd onaanvaardbaar zijn en waaraan woorden als „organiseren” en „versieren” hun ontstaan te danken hebben. Als tegengif dient juist in deze overgangperiode met krachtige hand te worden opgetreden, ten einde weer geregelde toestanden te verkrijgen en 's Rijks geldelijke belangen op een te verantwoorden wijze te behartigen.

Dit is b.v. de reden, dat na de bekende „wilde tijd” die onmiddellijk op de bevrijding volgde ten aanzien van alle aanschaffingen een tot het uiterste doorgevoerde centralisatie is toegepast geworden. Het is mij bekend, dat dit voor de troepencommandanten een nadeel is, maar het was inderdaad noodzakelijk om de gehele aanschaffingsdienst vast in de hand te nemen en de daarbij gevolgde aanschaffingspolitiek in het gareel te brengen, zoals zulks in een geordende democratische staat noodzakelijk is. Thans, nu we ten aanzien van de aanschaffingen de zaak stevig in de hand hebben, is de tijd gekomen om de teugels wat te laten vieren en geleidelijk iets te gaan decentraliseren. Zo hebben enige maanden geleden de verschillende R.I.M.I.-werkplaatsen al machtiging gekregen om tot een zeker maandelijks maximum zelf onderdelen ter plaatse aan te kopen en deze regeling werkt zo goed, dat dit maandelijks maximum dezer dagen niet onaanzienlijk is verhoogd.

Binnenkort hopen we weer verder te gaan door ook aan de materieel-beheerders bij de korpsen een soortgelijke machtiging te verstrekken. Ik weet, dat zulks door de Korpscommandanten bijzonder op prijs zal worden gesteld en ik heb de hoop en het vertrouwen, dat deze regeling dusdanig goed zal werken, dat wij ook hier tot uitbreiding van de te verstrekken machtigingen zullen kunnen komen.

Zo zijn er bij de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal nog andere voorstellen in overweging om een werkwijze te verkrijgen, die voor de troepencommandanten aangenamer zal zijn, dan die, welke tot nog toe noodzakelijkerwijze moest worden gevolgd. Zo wordt b.v. overwogen om op korte termijn weer te komen tot het verstrekken van bureelgelden aan de Korpsen. Anderzijds zijn, zoals men gemerkt zal hebben, al verschillende reorganisaties doorgevoerd, die voor de troepen voordelen bieden. Ik denk hierbij b.v. aan de garnizoenskleeding- en garnizoenslevensmiddelenmagazijnen, een aanschaffing ter plaatse voor brood, vlees, groente en aardappelen, tengevolge waarvan het voortdurende gerij met auto's naar ver afgelegene oorden, waar de kleding en uitrusting en levensmiddelen moesten worden gehaald, thans voor een belangrijk gedeelte is afgelopen.

Ik kan voorts mededelen, dat de oprichting van nog meer van dergelijke magazijnen in voorbereiding is.

Inmiddels valt er op het punt van reorganisatie nog veel te doen en als er in het leger één man is, die beseft, dat nog lang niet alles zodanig in orde is, als op de duur noodzakelijk is, dan is dat de Kwartiermeester-Generaal. Wij beseffen volkomen, dat de troep nog talrijke gegronde klachten heeft betreffende onvoldoende brandblusmaterieel, over onvoldoende doorhaalkoordjes, over kazernemeubilair (speciaal kasten) en honderd andere dingen meer. Men diene hier evenwel te bedenken, dat wij tot nu toe een aantal manschappen onder de wapens hebben gehad, dat ver uitgaat boven de normale vredessterkte, zoals we die in de toekomst zullen hebben. Voorts leven we in een tijd, waarin de

tering naar de nering moet worden gezet, om op deze wijze rekening te kunnen houden met de benarde financiële toestand van ons land. Zelfs al ware het b.v. mogelijk geweest om in de afgelopen maanden voor iedere Nederlandse soldaat een stalen hangkast aan te schaffen, dan zou zulks nog niet verantwoord zijn geweest, omdat we dan bij het terugvallen op een lagere sterkte op 1 Januari 1948, met plm. 40.000 overcomplete stalen kasten zouden hebben gezeten, die een kapitaalswaarde van tonnen vertegenwoordigen. Hetzelfde geldt ten aanzien van de legering. De onder de wapenen zijnde troepensterkte is zo groot, dat we noodzakelijkerwijze hebben moeten improviseren en genoeg hebben moeten nemen met een wijze van legering, die in normale vredestand niet zou zijn aanvaard.

Een ander probleem wordt gevormd door het vraagstuk van de reparaties van het automaterieel. Ook hierbij rijzen de moeilijkheden als paddestoelen uit de grond en de troep wordt de dupe. Men dient evenwel dit vraagstuk aan alle zijden te bezien en is er niet mee af met de schuld te werpen op de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal. In de eerste plaats is maatgevend het aantal auto-reparaties, dat moet worden verricht en dat ongeveer 75.000 (vijf en zeventig duizend) per jaar bedraagt. Zulks is voornamelijk te wijten aan het feit, dat de verzorging van het materieel bij de troepen niet zodanig is, als zulks voor 1940 het geval was. Ik ben er van overtuigd, dat de goede wil bij de troepen zeer zeker in hoge mate aanwezig is, maar men mist er de zo zeer noodzakelijke technische krachten om bij dit onderhoud regelen en instruerend op te treden. Eén van de belangrijkste problemen, waar we in het leger voor staan, is dan ook ongetwijfeld, hoe we aan deze krachten in de troep moeten komen. Ik overweeg op het ogenblik om tijdelijk de gehele R.I.M.I.-Inspectie op te lossen en de daardoor beschikbaar komende technische instructeurs over de garnizoenen te verdelen, teneinde daar hun zorgen te besteden aan het materieel. Deze oplossing heeft uiteraard voor de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal bezwaren, maar de troep wordt er mee geholpen.

Een tweede moeilijkheid bij het repareren van auto's is ongetwijfeld, dat het automaterieel wordt gevormd door auto's, afkomstig uit de Canadese dumps. Het is dus verre van nieuw en vereist meer onderhoud dan met nieuw materieel het geval zou zijn. Men dient hierbij evenwel te bedenken, dat wij dit materieel tegen een zeer lage prijs hebben weten te verkrijgen en dat het bovendien onverantwoordelijk zou zijn, nieuw materieel te verstrekken aan troepen, die nog zo weinig motor-mind zijn (zie boven).

Een derde reden, waarom het repareren van motormaterieel op zulke grote moeilijkheden stuit, is het wereldtekort aan onderdelen. Nu weet ik heel goed, dat als men iemand uit de troep spreekt, deze persoon altijd in staat is om dat onderdeel wat we nodig hebben op de vrije markt in zijn garnizoen te kopen! Het is heel merkwaardig, dat juist die onderdelen, die op de wereldmarkt praktisch verdwenen zijn, volgens het zeggen van deze lieden, nog ruimschoots te verkrijgen zijn bij de een of andere dealer in hun garnizoen. Wij weten evenwel beter. Laat ik U een voorbeeld noemen. We hebben in het leger nogal veel Norton-motorrijwielen. Jammer genoeg is van deze Norton-motorrij-

wielen een groot aantal carburateurs afgestolen, zodat we er ongeveer 200 tekort komen. We zijn al sedert maanden bezig op de wereldmarkt deze carburateurs te ontdekken en wij zijn er thans in geslaagd er 5 (vijf) in Engeland te kopen. Het is goed, dat onze troepencommandanten dergelijke dingen eens horen, omdat zij dan weten, dat wanneer een Norton-motorrijwiel met een defecte carburateur in reparatie wordt gegeven, zij practisch dit motorrijwiel kunnen afschrijven.

Zo zijn er vele onderwerpen, waarbij de troep rechtstreeks belang heeft en waaromtrent die troep naar mijn mening zo snel mogelijk moet worden geïnformeerd. Men weet dan, waar men aan toe is. Het is daarom, dat wij in *De Militaire Spectator* thans een rubriek openen, waarin de Hoofden van Diensten van de Kwartiermeester-Generaal telkens mededelingen zullen doen, die voor de troepen van belang zijn. Ik heb er bij mijn Hoofden van Dienst op aangedrongen om toch vooral veel gegevens te verstrekken om op die manier misverstanden uit de weg te ruimen en „gekanker” op de Dienst van de Kwartiermeester-Generaal zoveel mogelijk te voorkomen. Ik zal het bovendien op prijs stellen, indien de hogere Commandanten, zoals Wapenchefs, Commandanten van Oefencentra, enz., vragen hebben, die zij in deze rubriek graag zouden willen zien beantwoord, dat zij zich dan met een kort briefje rechtstreeks tot mij wenden.

De redactie van *De Militaire Spectator* betuig ik hierbij mijn dank voor de medewerking, die zij ons verleent.

Mededelingen

van de Dienst van de K.M.G.

Aanvraag, Aanschaffing en Verstrekking

In de practijk blijkt herhaalde-lijk, dat aanvragers van materialen voor hun onderdeel zich geen juist beeld vormen van de wijze, waarop hun aanvraag behandeld wordt, hoe de daaruit voortvloeiende aanschaffing tot stand komt en langs welke weg uiteindelijk de verstrekkingen plaats vinden. Men stelt zich namelijk deze zaken vaak al te simplistisch voor en men haalt zich nog de tijd voor de geest, waarin van alle bij het Leger in gebruik zijnde voorwerpen steeds voldoende voorraden in de militaire magazijnen waren opgelegd, de uitrusting en behoeften van het

Leger van veel beperkter omvang waren dan thans en bovendien de aanschaffende autoriteiten met offertes van allerlei aard overstelpt werden.

Daarom zal het voor het Leger en ook voor de lezers van *De Militaire Spectator* zijn nut hebben, om hierover iets meer te vernemen, teneinde bij goed begrip, anderen, vooral hen, die onmiddellijk met klachten klaar staan, indien aan hun aanvraag niet binnen zeer korte tijd wordt voldaan, de vermoedelijke oorzaken hiervan enigszins duidelijk te kunnen maken.

Alle goederen — in de ruimste zin genomen — waaraan behoefte bestaat, moeten op de voorgescreven wijze bij de verstrekken- de autoriteit (Directeur Beheer en Verstrekking; Directeur Algemene Uitrusting; Directeur Verpleging en Cantinedienst) worden aangevraagd. Alleen sommige Kazer- neringsmateriaal, alsook genees- kundig materiaal, valt hierbuiten.

Zijn de aangevraagde artikelen in de magazijnen voorhanden, dan volgt onmiddellijk de verstrekking aan de aanvrager. Zolang echter tal van artikelen onder de huidige omstandigheden slechts met mond- jesmaat kunnen worden aange- schaft, zodat in de magazijnen al- leen maar van enkele artikelen en dan nog zeer beperkte voorraden zijn opgeslagen, zal het veelvuldig voorkomen, dat directe verstrek- king niet kan geschieden. Indien nu het betrokken Magazijnshoofd geen aanvraag van de gewenste artikelen lopende heeft, zendt dit Hoofd aan de Directeur Aanschaf- fingen opgemaakte bestelformu- lieren, indien althans is komen vast te staan, dat de aanvraag, wat betreft hoeveelheden en soorten, overeenkomstig de terzake gelden- de voorschriften, juist is.

Na vaststelling, of voor de on- derwerpelijke aanschaffing vol- doende gelden op het betrekkelijke begrotingsartikel beschikbaar zijn, doet de Directeur Aanschaffingen bestelorders opmaken voor de be- trokken Inkoopafdeling(en). In het geheel zijn er acht van deze Inkoopafdelingen, namelijk: Tex- tiel; Leder; Papier en Kantoorbe- hoefden; Automobielen, Onderde- len en Gereedschappen; Levens- middelen; Cadi; B.O.S. (benzine, olie, smeermiddelen); Diversen.

Kon tot dusver alles regelmatig verlopen, de moeilijkheden komen eerst naar voren bij de feitelijke

aanschaffing, moeilijkheden, die zich voordoen bij de besprekingen met fabrikanten, grossiers, impor- teurs, enz. Fabrikanten, die zich in beginsel bereid verklaarden, om de gegeven opdrachten uit te voe- ren, worden hierin vaak belem- merd door onvoldoende beschik- bare grondstoffen, gebrek aan ge- routineerde arbeidskrachten, ver- plichte exportorders, enz. Impor- teurs worden dikwijls gehandicapt door gebrek aan deviezen, enz. Herhaaldelijk moet door bespre- king met Rijksbureaux een oplos- sing worden gevonden. Eén en an- der dwingt niettemin in sommige gevallen om te trachten, de aan- schaffing in het buitenland te doen plaats vinden, hetgeen vaak medebrengt, dat de procedure van- af het vragen van offerte, toezen- den van monsters tot en met het ogenblik van aflevering enige maanden eist.

Een andere moeilijkheid betreft de kwaliteit, welke menigmaal nog afwijkt van de vooroorlogse, zodat nu en dan met mindere en soms enigszins afwijkende kwali- teit genoegen dient te worden ge- nomen. Gelukkig echter wordt de kwaliteit van diverse artikelen ge- leidelijk beter.

Ter illustratie van het voren- staande mogen de volgende voor- beelden dienen:

A. Kachels.

De eenvoudige salamander- kachel, die de komende winter lo- gies en bureaux moet verwarmen, heeft een plaatijzeren romp. Nu kunnen de Hoogovens lang niet in de binnenlandse behoefte aan plaatijzer voorzien, met als gevolg, dat het Rijksbureau voor Metalen dit materiaal uiterst voorzichtig gaat verdelen.

Desniettenstaande kunnen,

dank zij de harmonische samenwerking tussen Hoogovens - Rijksbureau - fabrikant en Inkoopafdeling de voor het koude seizoen benodigde kachels voor de Koninklijke Landmacht tijdig worden afgeleverd, zij het dan, dat nog een kleine partij noodgedwongen in het buitenland moest worden aangeschaft, welke aankoop uiteraard deviezen vordert.

In totaal werden in dit jaar ruim 2.000 kachels aangekocht.

B. Serviesgoed.

In geheel Nederland is groot gebrek aan borden, koppen en schotels, melkbekers, enz. Om deze artikelen te kunnen aankopen zijn toewijzingen nodig van het Rijksbureau voor Keramische Producten. Eerst, als deze vaak na veel moeite zijn verkregen, kan met de aanmaak van nieuw serviesgoed worden aangevangen, aangezien stocks van enige betekenis niet worden aangetroffen. Toch rijdt de A.A.T. tegenwoordig elke week met één of meer drietonnens vol van dit kostbaar en zo fel begeerd materiaal naar de magazijnen te Wijhe, voor distributie over de aanvragers. Het is te verwachten, dat nu spoedig alle ernstige tekorten zullen zijn opgeheven.

In 1947 zijn onder meer geleverd 54.000 koppen (met en zonder schotel), ruim 14.600 melkbekers en 56.000 borden.

C. Richtingaanwijzers, achterlichten enz.

Deze artikelen werden vroeger uit verschillende landen geïmporteerd. Ook nu kan op bescheiden schaal uit het buitenland geïmporteerd worden, met het bezwaar, dat hierbij deviezen niet gemist kunnen worden. Er zijn thans ook proeven genomen, om deze arti-

kelen in het binnenland te doen aanmaken. Om tot dit doel te geraken, moesten tal van bezwaren worden overwonnen. Er moesten stempels worden gemaakt, machines aangekocht en opgesteld, toewijzingen van materiaal worden aangevraagd, enz. Het resultaat is echter verkregen, dat reeds een aflevering van richtingaanwijzers heeft plaats gevonden en dat binnenkort grotere kwanta van binnenlands fabrikaat zullen worden afgeleverd.

D. Onderscheidingstekenen.

Nadat aanvankelijk onderscheidingstekenen van allerlei kleur, vorm en uitvoering werden gedragen, is aan deze toestand een einde gemaakt, toen de Minister van Oorlog aan de Uniformcommissie opdroeg, nieuwe onderscheidingstekenen vast te stellen, steunend op traditie en aethetica. En zo kennen we thans rang-, korps- en wapenonderscheidingstekenen.

Hoewel er steeds naar gestreefd werd, de aanmaak van de nieuwe onderscheidingstekenen zo hoog mogelijk op te voeren, kon toch niet die productie bereikt worden, om aan de grote aanvraag spoedig te kunnen voldoen.

De borduur-capaciteit in Nederland is slechts gering, omdat er eigenlijk maar één fabriek is, die machinaal kan borduren. Deze fabriek wetkte steeds op volle capaciteit. Teneinde de verdere behoefte te dekken, werd bij een bandweverij een uitvoerige proefneming op touw gezet om de onderscheidingstekenen te weven. Dit is niet zo gemakkelijk, vanwege de ingewikkelde weeftechniek enerzijds en anderzijds, omdat het nodig is, vooral een stevig weefsel te maken, daar anders geen mooi aesthetisch effect kan worden bereikt. De proefnemingen slaagden en zo

werden dan honderdduizenden stuks geweven. Thans, nu de garenvoorziening geregeld is en de eerste behoeften gedekt zijn, is het mogelijk, in vrijwel alle aanvragen binnen korte termijn te voorzien. Gestreefd wordt, om de uitvoering zo fraai mogelijk te maken, kleur-echt, wasbaar, zodat deze versierselen van het uniform ook inderdaad versierselen zijn, die met trots gedragen kunnen worden. Reeds meer dan een miljoen onderscheidingsteken werden gemaakt en dagelijks worden er nog grote hoeveelheden bijgemaakt.

E. Kokskleding.

Een ieder zal zich wel een beeld kunnen vormen, in welk een desolate toestand de textielindustrie zich bevond na de bevrijding. De Duitsers immers hadden niet alleen alle grondstoffen weggevoerd of opgebruikt, doch tevens de meeste fabrieken stilgelegd, machines gestolen, krachtcentrales opgeblazen, enz. Hierdoor was het onmogelijk, van de industrie al direct vooroorlogse prestaties te verwachten. Gelukkig werd met veel energie het industriële apparaat weer op gang gebracht, doch de productie steeg slechts langzaam. Een beperkte import van grondstoffen drukte tevens een stempel op de snelle opbloei. Bij de talrijke textielgoederen, welke het Leger nodig heeft, waren meerdere artikelen, welke een voorrang in productie genoten vanwege hun urgentie. Dit was zeker niet het geval met kokskleding, die minder urgent is dan vele andere kledingartikelen. Om deze reden is het geruime tijd moeilijk geweest, voldoende kokskleding te verstrekken. In 1947 werd echter een stadium bereikt, waarin het mogelijk was, meer aandacht aan kokskleding en andere z.g. ambachtsskleding te

schenken, met het gevolg, dat de aangevraagde bestellingen konden worden uitgevoerd en langzamerhand voldoende beschikbaar is. Ca. 25.000 koksuitrustingen konden worden aangemaakt en voor de toekomst bestaat voorlopig geen gevaar, dat er een tekort zal komen.

F. Stopwol.

Stopwol wordt gemaakt uit z.g. gekamde wol, waarvan de leveringscapaciteit gering is. Voor de oorlog werd verreweg het grootste percentage gekamde wol geïmporteerd, hetgeen na de oorlog niet mogelijk was, enerzijds uit deviezenschaarste, anderzijds vanwege de onwil van de vroegere exportlanden, om kamgaren te exporteren. Natuurlijk kwam hierdoor ook een artikel als stopwol in het gedrang. Want naast stopwol moesten grote partijen sokken, ondergoed, pullovers en handschoenen gemaakt worden, die ook veel kamgaren vereisten. Thans echter — hoewel de tekorten nog steeds blijven bestaan — wordt de achterstand snel ingelopen. Meer dan 500.000 kaartjes werden afgeleverd en nog steeds is de productie in volle gang. Het artikel stopwol heeft de volle aandacht, omdat door het gebruik van stopwol de levensduur van sokken wordt verlengd.

G. Schoonmaakmateriaal.

Nadat deze artikelen aanvankelijk slechts in kleine quanta konden worden aangekocht is in 1947 hierin belangrijke verbetering gekomen. Zo werden dit jaar o.m. afgeleverd 16.000 werkborstels, 5.000 handvegers en 25.500 verschillende soorten bezems.

H. Brandblusmaterieel.

Met uitzondering van een partij

brandblusapparaten, die in het buitenland zijn aangekocht, kon aan de Nederlandse industrie de levering van al het aangevraagde en benodigde materiaal worden opgedragen. De grote verscheidenheid der artikelen, alsmede de belangrijke hoeveelheden, die van sommige artikelen werden aangevraagd, noopten allereerst, de voornaamste artikelen bij de aankoop te laten voorgaan.

Zo werden bijv. 35.000 meter brandslangen met koppelingen aangeschaft. Ook vond aflevering plaats van grote hoeveelheden straal- en standpijpen (resp. 1.000 en 200 stuks). Van het overige materiaal vindt geleidelijk aflevering plaats, zodat we ook ten aanzien van het brandblusmateriaal op de goede weg zijn.

I. Zoolbeslag en hakbeschermers.

Bij de levering van zoolbeslag van binnenlandse aanmaak ontstond enige vertraging, omdat nieuwe matrijzen dienden te worden vervaardigd. Men is hiermede thans zover gevorderd, dat binnenkort een eerste levering van de in totaal aan te maken 100.000 kg zal geschieden. Bovendien is een opdracht van 38.000 kg in Tsjecho-Slowakije geplaatst. De aanvanke-lijk opgetreden moeilijkheden, te wijten aan deviezengebrek en aan het verkrijgen van een invoervergunning, zijn thans overwonnen, zodat ook dit zoolbeslag spoedig kan worden verwacht.

Ook de aflevering van hakbeschermers heeft gestagneerd, doordat de grondstoffen (staafijzer) uit het buitenland moeten worden geïmporteerd. Een eerste zending staafijzer, voldoende voor 30.000 paar hakbeschermers, is reeds binnengekomen, zodat met de aanmaak kan worden begonnen.

Bovendien wordt einde 1947 een grote partij van 240.000 paar uit Tsjecho-Slowakije verwacht, waarvoor reeds de invoervergunning is verkregen.

J. Glas.

Glas is nog steeds schaars

K. Pompstokken en invetstokken.

Het middel voor een goed onderhoud van de loop van een wapen. Voor de aanmaak is het noodzakelijk, dat men beschikt over een uitstekende staalsoort. Dit staal wordt nu in de maand October uit Zweden aangevoerd, zodat vanaf 1 November maandelijks een aflevering van 2000 stuks zal plaats vinden.

L. Koplampen voor auto's.

Ontvangen werden 2000 stuks uit het buitenland. Een grote partij koplampen is thans in aanmaak in ons land. (Dit is de eerste keer, dat koplampen in Nederland worden gefabriceerd.)

M. Stens.

Deze wapens werden door de Nederlandse Rimi-werkplaatsen met hulp van de Nederlandse industrie zodanig gewijzigd, dat zij thans goede en betrouwbare wapens zijn.

N. Klamboes.

Aflevering vindt thans plaats. De naar Indië vertrekkende onderdelen zullen kort voor het vertrek van klamboes worden voorzien.

O. Kappersuitrustingen.

Voor het eerst zullen nu aan de naar Indië vertrekkende onderdelen kappersuitrustingen worden verstrekt.

De Wapendirecteuren delen U mede:

INFANTERIE

Adresverandering

Sinds 1 Nov. j.l. is het Directoraat der Infanterie gevestigd Stadhouderslaan 154, 's-Gravenhage, Tel. 553720.

Reorganisatie Kon. Landmacht

De a.s. reorganisatie der Koninklijke Landmacht houdt voor de infanterie een vermindering der sterkte in.

Het plan geeft aan, dat de opleiding der bataljons in te vormen infanterie-depôts zal plaats hebben. Deze depôts zullen worden gevormd door het kader van twee regimenten samen te voegen, met dien verstande dat de totaal sterkte van een depôt ongeveer overeen zal komen met die van een huidig regiment.

De reeds in gang zijnde demobilisatie van dienstplichtige onderofficieren, en het ontslag verlenen aan oorlogsvrijwilligers is een voorbode van de noodzakelijk wordende personeelsinkrimping.

Als gevolg van de a.s. reorganisatie en demobilisatie is bij het Directoraat een herindeling van het resterende kader in bewerking. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de woonplaats. Voor de beroepsonderofficieren zal dit inhouden, dat in de eerste plaats zij, die in een garnizoen wonen, waar de inf.-school, een katech.-school of een depôt wordt gevestigd, bij dat onderdeel worden ingedeeld, dan wel gedetacheerd. Wijzigingen in de indeling als vastgelegd in het schrijven inzake bevordering beroepsonderofficieren van het M. v. O. Afd. A 1, Bur. 2, Nr. 501, d.d. 27 September 1947 zullen hiervan het gevolg zijn.

Voorts zullen, zodra dit telkenmale mogelijk blijkt, voor de instructieve beroepsonderofficieren specialisten-cursussen (o.a. mortieren, carriers, 6 tp.) worden gehouden.

De cursus „verbindingen” voor dit kader is 3 November '47 aangevangen te 's-Gravenhage.

De 1e cursus voor officieren en beroepsonderofficieren, die bij de chauffeursopleidingen worden te werk gesteld, zal op 2 Januari 1948 aanvangen te Eindhoven.

Publicaties van Sectie G 8 van het Hoofdkwartier van de Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

Nederland's verdediging tegen de Duitse aanval

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (XII) *(Zie schetsen 9 en 10)*

Ondertussen was I—2 R.W. (behoudens twee secties-M.C. en een sectie-C. Pag.) in de nam. van 11 Mei bij Papendrecht ongehinderd de Merwede overgestoken. De Majoor B.C. was, met de Vbd. A., vooruitgegaan en meldde zich omstreeks 15.30 op het Kantonnementsbureau te Dordrecht. In opdracht van de Kantonnementscommandant verzamelde het bataljon in het Park Merwestein, in het Oostelijk deel van Dordrecht en kreeg tot taak dit stadsgedeelte tegen een aanval uit oostelijke richting te beveiligen.

Hieraan werd voldaan door het plaatsen van wachten op de voornaamste toegangswegen en het uitzenden van patrouilles. Met de vijand, waaromtrent de Kantonnementscommandant slechts globale inlichtingen had kunnen verstrekken, werd geen aanraking verkregen. De rest van het bataljon werd in een tweetal scholen ondergebracht, terwijl de B.C. zijn commandopost vestigde in de Mühringschool, gelegen in het voornoemde park. De B.C. vernam van de Kantonnementscommandant, wien intussen het in de aanhef van dit hoofdstuk vermelde bevel van de C.—Lt. Div. had bereikt, dat het bataljon weder onder de bevelen van C.—2 R.W. zou treden.

In de loop van de middag kwam ook de verplegingsofficier aan, echter zonder keukentrein, zodat door de aankoop van brood in de verpleging werd voorzien.

De *Commandant der Hoofdvechtsgroep* verstreekte 11 Mei omstreeks 18.00 de reeds bekende bevelen aan de Majoor, C.—II—1 R.W., die van C. Lt. Div. — aan wie de aankomst van dit bataljon te Giessen Nieuwkerk bekend was geworden — opdracht had gekregen zich te Oud-Alblas bij de Overste, Commandant Afzonderlijke Staf Lt. Div., te melden. C.—II—1 R.W. kreeg daarbij tevens bevel over Giessen—Oudekerk—Noordelijke Graafstroomdijk—Bleskensgraaf—Oud-Alblas naar Papendrecht te marcheren en aldaar het veer over te steken.

Bij herhaling kwamen op de commandopost van C.—Lt. Div., waar ook de *Commandant der Hoofdvechtsgroep* met zijn staf zich nog bevond, berichten binnen omtrent landingen van parachutisten en het geven van lichtseinen te Streefkerk, Sliedrecht, Papendrecht en N.W. van Oud-Alblas. Verkenningen en huiszoekingen, uitgevoerd door het detachement politietroepen, ingedeeld bij het St. K.—Lt. Div. leidden echter nimmer tot resultaat.

Omstreeks 18.30 marcheerde de Afzonderlijke Staf af teneinde bij Papendrecht het veer te overschrijden. Tengevolge van een bericht, dat de rechtstreekse weg van Oud-Alblas daarneen niet vrij zou zijn van vijand, werd besloten over Bleskensgraaf—Wijngaarden—Sliedrecht te rijden. Te Bleskensgraaf vernam men, dat de weg over Wijngaarden versperd was door voertuigcolonnes, zodat besloten werd nog verder uit te halen over Laag Blokland—Giessen Oudkerk—Sliedrecht. Bij het verder rijden bleek echter, dat de smalle dijk op de zuidelijke Graafstroomoever, waarlangs zich de dorpen Bleskensgraaf en Molenaarsgraaf uitstrekken, geheel verstopt was. Hier parkeerden sedert nacht 10/11 Mei de 18 auto's van de Vbd. A—Lt. Div., zomede de 28 auto's van de Comp. pioniers. De Vbd. A. had, in verband met de hergroepering der Lt. Div., opdracht gekregen radioposten in te delen bij C. Lt. Div., C—Afd. St., C.—1 R.W., C.—2 R.W. en C.—K.R.A., welke auto's omstreeks 19.00 afreden. Voorts was, zoals wij reeds zagen, in de morgen van 11 Mei de korpstrein van 2 R.W. (omstreeks 100 auto's) uit de richting van Wijngaarden opgereden en trachtte deze thans over laag Blokland—Giessen Oudkerk—Sliedrecht af te rijden, hetgeen echter door andere colonnes werd belet. Zover valt na te gaan waren dit: de voertuigen van de Comp. Pontonniers (31 auto's), die zich — ingevolge het bevel van C.—Lt. Div. — over Bleskensgraaf naar Wijngaarden begaf en de trein van 2 R.H.M. (46 auto's), die, onder dekking van een groep, in de avond van 11 Mei via Gorinchem te Bleskensgraaf was aangekomen. Tenslotte werd omstreeks 18.00 de commandopost van C. Lt. Div. van Oud-Alblas verplaatst naar de driesprong van kunstwegen Bleskensgraaf/Wijngaarden, hetgeen een verplaatsing in oostelijke richting van omstreeks 33 auto's medebracht. Op en langs de omstreeks 5 km lange zuidelijke Graafstroomdijk van Molenaarsgraaf tot Bleskensgraaf, waarop twee voertuigen elkaar slechts met moeite kunnen passeren, en ten dele op de zijweg naar Wijngaarden, stonden en reden in het nachtelijk duister van 11/12 Mei dus omstreeks 250 auto's.

Tot omstreeks 2.00 waren de officieren van de Afz. St. bezig met het ontwarren en naar hun bestemming dirigeren van de autocolonnes. Eerst toen kon de mars worden hervat en omstreeks 4.00 werd via het Papendrechtse veer Dordrecht bereikt en de commandopost aanvanke-lijk gevestigd te Visschertje, Z.O. van Dordrecht ¹⁾. In de vroege morgen werd hier contact verkregen met de commandanten van I en III—2 R.W., die, zoals wij zagen, hun commandoposten in het oostelijk deel van Dordrecht hadden gevestigd. Later werden ook II—1 R.W. en II—K.R.A. hier aangetroffen, zodat aan de troepen van de hoofdgevechtsgroep nog slechts Staf—2 R.W. en II—2 R.W. ontbraken.

II—1 R.W. was te Papendrecht aangekomen en omstreeks 23.00 aldaar overgezet. De C. Pag was echter van het bataljon afgesneden door de colonne van II—K.R.A., die eveneens uit de richting van Oud-Alblas het veer naderde en volgde enkele uren later. Drie sectiën van de 2e Comp. waren naar Sliedrecht uitgezonden naar aanleiding van het — vermoedelijk onjuiste — bericht, dat 80 valschermjagers nabij deze plaats zouden zijn afgesprongen. Deze sectiën zijn niet meer in het compagniesverband teruggekeerd, doch hebben zich later aangesloten bij

1) Zie schets 9.

III—1 R.W. te Alblasserdam. Na te zijn overgezet was het bataljon door officieren uit de Staf van de Luitenant-Kolonel, Kantonnements Commandant van Dordrecht, naar de Gemeentelijke H.B.S. in het Oranjepark geleid waar — na bijna 48 uur op de benen te zijn geweest — tot legering werd overgegaan. Het algemeen heersende wantrouwen tegen genoemde Hoofdofficier was oorzaak, dat het door hem aangewezen kwartier met enige argwaan werd betrokken.

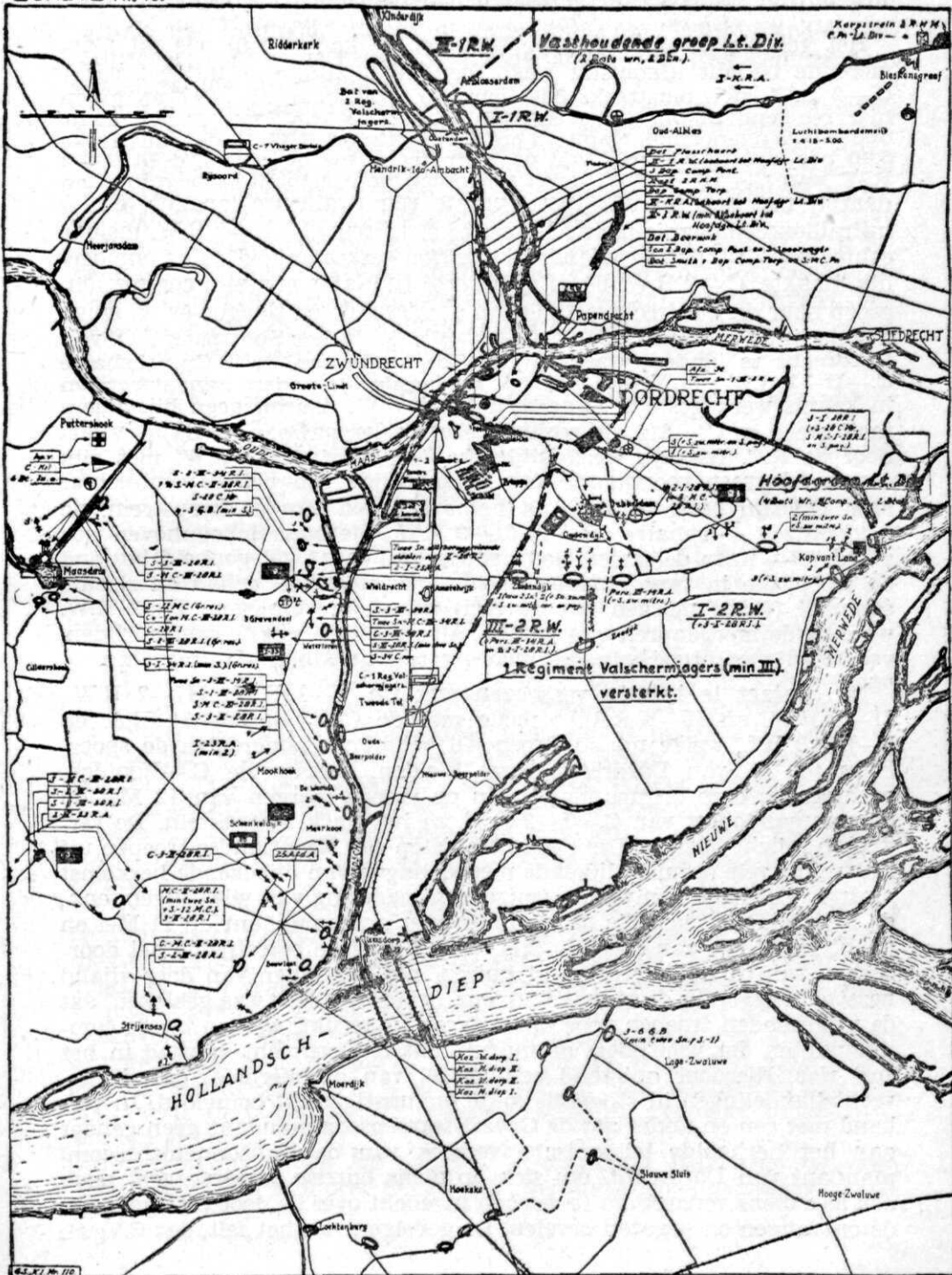
II—K.R.A. stond ongeveer 21.00 in marscolonne op de kunstweg Oud-Alblas—Papendrecht, teneinde alhier achter II—1 R.W. te worden overgezet ¹⁾. Omstreeks 1.00, nadat laatstgenoemd bataljon was overgezet, werd echter luchtalarm gemaakt en verspreidde zich het bericht, dat honderden vijandelijke vliegtuigen in aantocht waren. Evenals van zoveel andere geruchten valt ook hiervan niet na te gaan, van wie dit alarmerende bericht afkomstig was. Teneinde niet bij het veer te worden overvallen, deed de Majoor C.—II K.R.A. de Afdeling rechtsomkeert maken en met grote afstanden opstellen langs de verkeersweg naar Sliedrecht. Een tweetal onderofficieren werd hierbij door een verkeersongeval gewond. Toen de aangekondigde luchtaanval echter uitbleef, rukte de Afdeling weer op, overschreed tussen 2.30 en 4.00 de Merwede en werd vervolgens gedekt opgesteld bij de Electricische Centrale in het N.O.-deel van Dordrecht.

De Commandant M.C.—I—2 R.W., die met twee zijner sectiën en een sectie Pag. van I—2 R.W. door C. 2 R.W. was achtergehouden, volgde achter II—K.R.A. en sloot weder bij zijn bataljon aan. Eén der beide sectiën zw. mitrs. was echter bij het gerucht van de luchtaanval naar Sliedrecht gereden en heeft zich eerst 13 Mei weder bij de compagnie gevoegd.

II—2 R.W. verzamelde op last van C.—2 R.W. achter II—K.R.A. ¹⁾, waarbij de enig overgebleven sectie van de 3e Comp. onder een vaandrig aan de 2e Comp. werd toegevoegd ter vervanging van de daarbij ontbrekende sectie, zodat het bataljon twee in plaats van drie tirailleurcompagniën telde. Het bericht der op handen zijnde luchtaanval en de teruggaande beweging van II—K.R.A. deed dit bataljon — dat reeds zozeer door luchtaanvallen was getroffen — de kunstweg verlaten en dekking zoeken in de enkele boerderijen, de grienden en de boomgaarden Oost van de kunstweg Oud-Alblas—Papendrecht. Aangezien het overzetten van II—K.R.A. en van de uit de richting van Oud-Alblas opgereden korpstrein eerst na het aanbreken van het daglicht van 12 Mei geëindigd was en zich toen weder talloze Duitse vliegtuigen in de lucht vertoonden, terwijl op Bleskensgraaf een bombardement werd uitgevoerd, oordeelde C.—II—R.W. het eerst omstreeks 11.00 mogelijk de Merwede te overschrijden.

C.—2 R.W. begaf zich 11 Mei om 22.50 met zijn staf naar het viaduct in de kunstweg Oud-Alblas—Papendrecht teneinde met II—2—R.W. in de colonne te worden opgenomen ¹⁾ en gelastte om \pm 0.30 aan dit bataljon om af te marcheren. Een half uur later speelde zich de bovenbeschreven teruggaande beweging van II—K.R.A. af, waarbij C.—2—R.W. van een Kapitein Detachementscommando's de mededeling kreeg:

¹⁾ Zie schets-9.

„200 vliegtuigen in aantocht, troepen kunnen niet op de geheel open weg blijven staan. Dekking zoeken in het terrein”.

Het gelukte C.—2 R.W. niet, te weten te komen van wie dit alarmerende bericht afkomstig was. Toen de luchtaanval uitbleef begaf C.—2 R.W. zich omstreeks 3.00 met zijn staf naar het veer en greep hier regelend in bij het overzetten van II—K.R.A., het detachement onder bovengenoemde Kapitein en Korpstrein—2 R.W. Nadat omstreeks 5.40 het laatste voertuig van de Korpstrein was overgezet, deed C.—2 R.W. aan C.—II—2 R.W. bevel toekomen de overtocht te beginnen en daarbij met een $\frac{1}{4}$ uur tussenruimte een tirailleurcompagnie of $\frac{1}{2}$ mitrailleurcompagnie naar het veer te dirigeren. C.—II—2 R.W. meldde echter om 7.30, dat de vijandelijke vliegerwerkzaamheid zulks onmogelijk maakte. C.—2 R.W. begaf zich korte tijd later met zijn commandogroep naar de Dordrechtse zijde van de Merwede en slaagde er na enige moeite in de commandopost van C.—Afz. St. in het Sportpark Z.O. van Dordrecht te vinden, waar hij met de reeds aan de B.Cn. (behalve C.—II—2 R.W.) en C.—II—K.R.A. medegedeelde nadere aanvalsbevelen in kennis werd gesteld. Aangezien C.—2 R.W. daarbij geen bijzondere taak kreeg en C.—Afz. St. rechtstreeks bevelen gaf aan de B.Cn., waardoor de R.C. feitelijk werd uitgeschakeld, bleef C.—2 R.W. met zijn commandogroep voorshands aan de Zuidzijde van het Papendrechtse veer. Op zijn bevel werden, na het overzetten van de korpstrein, de *keukentrein* — behalve die van II—2 R.W., die naar Schoonhoven was gereden — naar de onderdelen gedirigeerd, zodat gelegenheid bestond de troep, die in twee etmalen geen warm eten had gehad en slechts éénmaal (in de morgen van 10 Mei) brood, te verplegen. II—2 R.W. werd in de morgenuren van 12 Mei, alvorens het veer te overschrijden, verpleegd met brood van de inwoners te Oud-Alblas en omgeving.

Na contact te hebben verkregen met Cn. I—2 R.W., III—2 R.W., II—1 R.W. en II—K.R.A., zomede met de Cn. van III—14 R.A. en 3—I—28 R.I., welke tot de Groep Kil behorende onderdelen de spoorbaan ten O. van Dordrecht bezet hielden, verzamelde C.—Hoofdgevechtsgroep deze commandanten in de vroege morgen van 12 Mei op de commandopost van C.—I—2 R.W. in het Park Merwestein. De verkregen inlichtingen omtrent het beschieten van Nederlandse troepen uit huizen, de vele onjuist blijkende mededelingen van onbekende herkomst omtrent dalingen van valschermtroepen, nadering van vliegtuigen, enz., de herhaalde bevelen die de Kantonnementscommandant op 11 Mei en nacht 11/12 Mei aan C.—III—2 R.W. had gegeven betreffende het doorzoeken van bepaalde straten of huizen, het hernemen van door vijand bezette bruggen in de binnenstad, enz., waarbij steeds was gebleken, dat de uitgezonden troepen voor niets waren uitgerukt, wekten bij de commandanten der wielrijders de indruk, dat te Dordrecht verraad in het spel was. Hierdoor ontstond een gevoel van onzekerheid, dat de gevechtshandelingen in stijgende mate ongunstig heeft beïnvloed. In verband met een en ander gaf de Gevechtsgroepscommandant geen gehoor aan het herhaalde telefonische verzoek van de Kantonnementscommandant van Dordrecht, om zich op diens bureau te vervoegen, noch ook aan diens verzoek om te worden ingelicht over de door eerstgenoemde ontvangen en gegeven bevelen. De gevolgen van het feit, dat C.Vg.H.

de Kantonnementscommandant te Dordrecht niet onder de bevelen van C.Lt.Div. had gesteld, werden zodoende verergerd.

In de stad Dordrecht, die tot een brandpunt der gevechtshandelingen zou worden, opereerden thans aan Nederlandse zijde twee commandanten geheel los van elkander.

Terwijl zich talloze Duitse vliegtuigen boven de stad en het Dordtse Eiland bewogen, hetgeen, in verband met de reeds ondervonden bombardementen en het gemis aan afweermiddelen, niet naliet een drukkend gevoel teweeg te brengen, verstrekke de C.—Afz. St., mede in in verband met de afwezigheid van C.—2 R.W., de verzamelde ondercommandanten rechtstreeks *nadere bevelen*.

Ingevolge het vooralsnog ontbreken van II—2 R.W. werd II—1 R.W., welk bataljon aanvankelijk bestemd was tot gevechtsgroepreserve, in voorste linie gebracht, terwijl de bij Dordrecht aanwezige troepen van de Groep Kil bij de bataljons wielrijders werden ingedeeld.

Voorbataljons werden zodoende van West naar Oost ²⁾:

II-1 R.W.;

III-2 R.W., versterkt met het personeel van III-14 R.A., twee sectiën van 2-1-28 R.I. en een sectie van M.C.-1-28 R.I.;

1-2 R.W., versterkt met 3-1-28 R.I., en sectie van M.C.-1-28 R.I. en een sectie van 28 C.Mr.

Scheidingslijnen van III-2 R.W.: West de spoorlijn Dordrecht naar Willemsdorp, Oost ongeveer verticaal 107.

De wijze waarop het *rechtervoorbataljon* (thans II-1 R.W.) doellijn *a* (de lijn Wioldrecht—Kop van 't Land) moest bereiken werd scherper omschreven. Het was de C.-Afz. St. n.l. bekend geworden, dat zich betrekkelijk sterke vijand O. van de bruggen Dordrecht/Zwijndrecht bevond en voorts was hem door C.Lt.Div. medegedeeld, dat Commandant Groep Kil, teneinde aan de Lt.Div. de hand te reiken, bij 's-Gravendeel de Kil zou doen overschrijden en Wioldrecht bezetten. In verband hiermede kreeg C.-II-1 R.W. tot opdracht op uur U in zuidelijke richting aan te vallen in het vak tussen de Oude Maas (Malle Gat) en de spoorlijn Dordrecht/Willemsdorp teneinde contact te krijgen met troepen van Groep Kil, die Wioldrecht zouden bezetten.

Deze aanval zou worden voorbereid door een inleidende beschieting door II-K.R.A. van U min 30 tot U op de Oostzijde van de brug bij Zwijndrecht.

Voor II-1 R.W. was dit een verre van eenvoudige opdracht, daar de rechtervleugel daarbij langs het door de vijand bezette bruggenhoofd moest scheren. Weliswaar kwam het inleidende artillerievuur hier enigszins aan tegemoet, doch het was niet te verwachten, dat dit 's vijands weerstand geheel zou breken.

Eenvoudiger ware geweest, hetzij rechtstreeks op het vijandelijke bruggenhoofd aan te vallen, teneinde dit op te ruimen alvorens de opmars naar het Zuiden in te zetten, hetzij dit bruggenhoofd op zodanige afstand te omvatten dat de wapenwerking hiervan niet behoefde te worden gevreesd.

Commandant Groep Kil had tot bovenstaande maatregel besloten, nadat hij 12 Mei 8.30 over het rijksnet verbinding had gekregen met de

²⁾ Zie schets 10.

telefooncentrale van de Lt.Div. in het postkantoor te Bleskensgraaf en zodoende vernomen had, dat een gevechtsgroep van de Lt.Div. het Eiland van Dordrecht was binnengerukt. Bleskensgraaf was bij het aanbreken van de morgen gedurende 3/4 uur uit de lucht gebombardeerd, waarna C.Lt.Div. zijn commandopost had verplaatst naar enkele directieketen langs de kunstweg van Bleskensgraaf naar Wijngaarden omstreeks 1200 m Z. van eerstgenoemd dorp. Het postkantoor te Bleskensgraaf was in brand geraakt, doch desondanks was de centrale onder een sergeant-capitulant bezet gebleven. Ten gevolge van bedoelde verplaatsing kon Commandant Groep Kil zich niet rechtstreeks verstaan met C.Lt.Div. of diens Chef van de Staf. Met de Commandant Hoofd-gevechtsgroep kwam telefonische gemeenschap — eveneens over het rijksnet — eerst te 11.25 tot stand. Commandant Groep Kil moest er zich dus voorshands toe beperken om eerst de Kapitein, C.-Vbd.A.-Lt.Div. en te 8.53 een Res. Ritmeester van het St. K.-Lt.Div. het volgende mede te delen, met verzoek zulks ter kennis van de C.Lt.Div. te brengen. Naar de indruk van C.-Groep Kil bevonden zich op het Dordtse Eiland omstreeks 500 valschermjagers ³⁾, voornamelijk langs de oude weg Dordrecht/Willemsdorp, met de commandopost bij Tweede Tol. De valschermjagers zouden het gevoel hebben in de knel te zitten ⁴⁾. Ter ondersteuning van de actie der Lt.Div. zou de Groep Kil *de volgende maatregelen nemen.*

- a. Vormen van een bruggenhoofdje te Wieldrecht.
- b. Storend artillerievuur brengen op Tweede Tol.
- c. Door patrouilles de toestand bij Willemsdorp doen vaststellen.

Nadat de bevelsuitgifte door de Commandant der Hoofd-gevechtsgroep was geëindigd, begaf deze zich met zijn Staf, waarbij C.—II—K.R.A. zich aansloot, naar de commandopost, die inmiddels was verlegd naar het Z.O. van Dordrecht gelegen Sportpark, en nam de *opmars* een aanvang. Deze had, van Oost naar West, het volgende verloop ⁵⁾.

Het versterkte I—2 R.W. bereikte, zonder met vijand in aanraking te komen, omstreeks 9.30, doellijn b (kunstweg Wieldrecht Kop van 't Land) en beperkte zich vervolgens tot de bezetting van het gewonnen terrein. De Majoor B.C. vestigde zijn commandopost op de boerderij Haaswijk. De compagnieën kregen tot opdracht het doordringen van de vijand te beletten en eventueel dalende valschermtroepen buiten gevecht te stellen.

Het versterkte III—2 R.W. marcheerde over Dordwijk naar doellijn b, onder achterlating van twee sectiën der 1 Comp., die, ingevolge last van de Gevechtsgroepcommandant, werden aangewezen tot dekking van II—K.R.A. Later droeg de Gevechtsgroepcommandant deze sectiën de dekking van zijn commandopost op. Tijdens de mars werd het bedekte terrein van Dordwijk doorzocht, daar hieruit de vorige dag vuur was ontvangen. Bij het naderen van de als doellijn b aangewezen

³⁾ Deze schatting is te laag gebleken, aangezien zich in dit stadium op het Eiland tenminste 1½—2 bataljons valschermjagers, d.z. 1200—1600 man, bevonden (zie schets 10).

⁴⁾ Deze inlichtingen waren verkregen van burgers, die van het Eiland van Dordrecht komende, de Kil waren overgestoken.

⁵⁾ Zie schets 10.

kunsweg, zonder met vijand in aanraking te zijn geweest, werd het bataljon ontplooid. Voorcompagnieën werden, van West naar Oost:

1 Comp. (min twee sectiën versterkt met een sectie zw. mitrs. en met een detachement onder een Luit., bestaande uit twee sectiën van 2—I—28 R.I. en een sectie van M.C.—I—28 R.I.; 2 Comp. (versterkt met een sectie zw. mitrs., een sectie nr. en een sectie pag); Personeel III—14 R.A., versterkt met een sectie zw. mitrs. der wielrijders;

Scheidingslijnen van de middencompagnie: West de kunsweg van Oudendijk naar Zuidendijk (niet inbegrepen) — Oost de Stevensweg (inbegrepen).

Bataljonsreserve werd de 3 Comp., versterkt met een sectie zw. mitrs. en een sectie pag. opgesteld bij Dordwijk.

De Res. Majoor, vestigde zijn commandopost op dit buiten en deed de toegangswegen daarheen door de beide stukken pag. afsluiten. Uit door patrouilles ontvangen mitrailleur- en granaatwerpervuur bleek, dat de Zeedijk en in het bijzonder het kruispunt Zeedijk—Schenkdijk door vijand was bezet. Ook werd vijand waargenomen in bomen langs de Zeedijk, waarop met zware mitrailleurs vuur werd afgegeven.

C.—II—1 R.W. verstrekte, ter uitvoering van de door hem ontvangen opdracht, zijn ondercommandanten (behoudens C.—C. pag., die nog niet had aangesloten) het volgende *aanvalsbevel*.

„Het Bat. zal te uur U, na inleidende beschieting, voorwaarts gaan in een vak rechts begrensd door de Oude Maas, links door de spoorlijn naar Willemsdorp.

Re. voorcomp.: 3 Comp.,

Li. voorcomp.: 1 Comp.,

Elke comp. versterkt met een sectie zw. mitrs. en een stuk pag.

M.C. (min twee Sn.) in stelling nabij viaduct ⁶⁾ in spoorlijn nabij Station (vt. 105—424) ⁷⁾.

Uitgangsstelling der voorcompn.: een lijn looperde ongeveer N.Z. langs kunsweg Station—Krispijn.

Li. flank gedekt door de 2 Compn. (min drie sectiën).

Scheidingslijn tussen de voorcompn.: de lijn P.K. ⁸⁾—School ⁹⁾.

Aanvankelijk te bereiken doellijnen:

B. 1: Oostzijde spoorbrug naar Zwijndrecht—Krispijn;

B. 2: Stoomgemaal—Zuidendijk—snijpunt Zuidendijk met Zeehavenlaan ¹⁰⁾.

B. 3: Malle Gat—Zuidrand Zeehaven—Crabbehof.

In verband hiermede verplaatst de flankdekking zich sprongsgewijze langs Nieuwe Weg, Zuid Hoven, spoorwegovergang bij Kp. 27.

Inleidende beschieting van U min 30 tot U door vuurconcentratie op Oostzijde brug naar Zwijndrecht.”

Zoals uit dit bevel blijkt, werd de door II—1 R.W. uit te voeren aanval gecompliceerd doordat de uitgangsstelling niet loodrecht op de aanvalsrichting lag en het bataljon daardoor tijdens de aanval moest

⁶⁾ Tunnel.

⁷⁾ Stafblad 1 : 50.000 No. 44. Geertruidenberg W. Uitg. 1935.

⁸⁾ N.O.-punt Wijk Krispijn.

⁹⁾ Z.W.-punt Wijk Krispijn.

¹⁰⁾ Zie schets 10.

zwenken. Dit was een gevolg van de reeds vermelde omstandigheid, dat het bataljon, ingevolge de ontvangen opdracht, moest aanvallen met vijandelijke weerstand op de rechtereuleug (bij de bruggen naar Zwijndrecht). Ook de inleidende beschieting ondervond hiervan de invloed en beperkte zich diensgevolge tot het uiterste westelijke deel van het aanvalsvak.

Nadat de troep had gegeten, werd omstreeks 9.00 uit het Oranjepark afgemarcheerd. Het bataljon reed over de Vriesebrug en vervolgens ten dele over de Spuibrug, ten dele over de Joh. de Wittbrug naar de tunnel ten W. van het Station, die moest worden doorschreden om de uitgangstelling te bereiken. Tijdens het rijden door de stad werden herhaaldelijk knallen gehoord, die de indruk maakten, dat uit de huizen op de troep werd geschoten. Verschillende huizen werden doorzocht, verdachte personen aan de politie overgegeven. Alvorens de tunnel te doorschrijden en de uitgangstelling in te nemen, werd gewacht, tot de Gevechtsgroepcommandant het uur U zou hebben bepaald.

Dit moest echter, in verband met de aanvankelijk bestaande onzekerheid omtrent de plaats waar het vuur moest liggen, de tijd, die II—K.R.A. nodig had voor het vinden van een geschikt stellingterrein en een waarnemingspunt, zomede het tot stand brengen van verbinding tussen beide, bij herhaling worden uitgesteld. Om 7.30 wees C.—II—K.R.A. de 3 Batterij onder een Res. Kapitein aan om vuur te brengen op de Oostzijde van de hefbrug Dordrecht/Zwijndrecht.

Te 11.00 had een bespreking plaats tussen C.—II—1 R.W., de Chef van de Staf der Hoofdgevechtsgroep en C.—II—K.R.A., waarbij het vuurplan werd vastgesteld. Achtereenvolgens zou gevuurd worden op de verkeersbrug Dordrecht/Zwijndrecht en op de N.W. rand van de wijk Krispijn. In het Park Merwestein werd een stelling voor één sectie gevonden. Vuurleider werd een 1e Luitenant, batterij-officier van 3—II—K.R.A., voorzien van een U.K.G.-toestel op de toren van de R.K. Kerk bij het Station. Een hevige brand, die op 11 Mei na een beschieting door Duitse vliegtuigen was uitgebroken in gebouwen aan de Dordtse zijde van de verkeersbrug en ook een benzinedepôt had aangetast, maakte echter waarneming op de brug onmogelijk. Om 13.50 werd het vuur geopend en tot 14.00 voortgezet. Het overige personeel van II—K.R.A. zuiverde intussen de omgeving der batterijen van verdachte elementen, daar ook in dit stadsgedeelte de indruk werd verkregen, dat uit huizen op de troepen werd gevuurd.

Omstreeks 10.00 stond derhalve de Hoofdgevechtsgroep met één bataljon (II—1 R.W.), in doellijn a met twee bataljons (III en I—2 R.W.) in doellijn b en was de voorwaartse beweging overal tot stilstand gekomen ¹¹⁾.

Tijdens het wachten op de vaststelling van uur U nam de Majoor C.—II—1 R.W. te 10.15 telefonisch contact op met de Commandant van Groep Kil. Commandant Groep Kil deelde mede van Res. 2e Luitenant, commandant der sectie van 14 C. Pn., die niet in de overgave dezer compagnie was betrokken en zich thans bij het station bevond, telefonisch te hebben vernomen, dat de Duitsers bezig waren de buitgemaakte mijnen van 14 C. Pn. uit te leggen bij de veelsprong \pm 500 m

11) Zie schets 10.

N. van de Zeehaven. In verband hiermede had 2—I—23 R.A., opgesteld N. van 's-Gravendeel, sedert 9.32 dit punt onder vuur genomen en werd de wielrijders geraden om dit punt heen te trekken. Voorts werd op snelheid aangedrongen, doch vernomen, dat de aanval vermoedelijk pas om 11.15 zou worden ingezet. Het bedoelde vuur werd daarop te 11.10 herhaald. Voorts stelde C.—Groep Kil de Majoor, C.—II—1 R.W., er mede in kennis, dat hij om 9.21 telefonisch contact had gehad met een *detachement van 2 R.H.M.* onder een Ritmeester, welk detachement over Dubbeldam en Zuidendijk zou doorstoten naar Wioldrecht.

Te 10.55 kon Commandant Groep Kil telefonisch aan C.—II—1 R.W. mededelen, dat Wioldrecht te 10.40 door een Compagnie uit de Groep Kil (4—3 G.B.) was bezet en dat deze compagnie opdracht kreeg om te verkennen in de richting Amstelwijck en, indien dit complex onbezet werd bevonden, het te bezetten. Wederom werd op spoed aangedrongen, doch vernomen, dat de voorwaartse beweging tot 12.30 was uitgesteld.

Te 11.25 kwam telefonisch verband tot stand tussen de Staf van de Hoofdvechtsgroep der Lt. Div. en de Staf van de Groep Kil. De Chef van de Staf van laatstbedoelde groep gaf de raad de vijandelijke weerstandskernen, die zich klaarblijkelijk bevonden Oost van de bruggen Dordrecht/Zwijndrecht, in de wijk Krispijn en bij Zeehaven, onder artillerievuur te houden en te *omvatten* door uit O. en N.O. richting over Amstelwijck door te stoten naar Wioldrecht, teneinde aldaar de verbinding met de Groep Kil tot stand te brengen. Tevens werden de door Commandant Groep Kil genomen maatregelen medegedeeld, en voorts, dat deze om 11.10 van de Stationschef te Dordrecht had vernomen dat dit punt in eigen handen was.

Gebonden jaargangen 1932—1939.

De familie van een in het kamp Buchenwalde overleden reserve-officier stelt bovenbedoelde jaargangen ter beschikking van hem die er belangstelling voor heeft. Zijn er meer gegadigden, dan zal bij loting worden uitgemaakt aan wie de jaargangen worden toegezonden.

Aanvragen te richten tot:

De Militaire Spectator, Zwarteweg 1, Den Haag.

OFFICIELE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch-Indische Leger

Gevechtsrapport

van de actie op 7 en 8 Mei 1947, van de
1e Compagnie van het XIIIe Bataljon Infanterie

Vertrek te 12.40 uur uit kampement Kelajan met 1 sectie mortiergroep van de 1e Compagnie en 2 sectiën van 8—XIII Bat. Inf. Zuid-Borneo. Te 13.00 uur in de kampong Gamboet aangekomen, waar 2 gidsen van de Algemene Politie zich volgens afspraak bij mij melden. Te 14.30 uur ontmoeting met 6 politie-agenten + 3 rechercheurs, die op de terugweg waren en zich nu aansloten. Gezamenlijk verder in de richting van de verdachte kampong Kaboeau.

De actie.

Te 14.40 uur werd er in de kampong Kaboeau op een tong geslagen. Hierop ging ik voorlopig in stelling om te wachten wat er zou gebeuren op het slaan van de tong.

Na ongeveer 5 min. zag ik een bende in looppas in de richting van mijn stelling komen. Op ongeveer een afstand van 800 m ging de bende, die ongeveer 300 man sterk was, zich verspreiden. De bendeleden kwamen in looppas en schreeuwende gewapend met toembak en parang op mijn stelling af. Toen de eersten genaderd waren op een afstand van 40 m opende ik het vuur. Het was toen 15.00 uur. Toen de eerste schoten gevallen waren lieten de extremisten zich vallen en kwamen sprongsgewijs kruipend en gebruik makend van iedere dekking, voorwaarts. Op ongeveer 1 km afstand kwamen nog steeds meer extremisten aandraven waarop ik een paar schoten met de mortier afgaf op 500 meter. Hierop ging de achterhoede van de vijand op de vlucht. Te 15.30 uur gaf ik het commando „voorwaarts in opgeloste orde, 2 sectiën rechts en 1 sectie links, mortiergroep op de weg bij patrouillecommandant”. Links van de weg, waar de extremisten zich schuil hielden, was het terrein zeer ten nadele van ons, zeer lang gras en tevens liep er een riviertje. Na ongeveer 30 m gelopen te hebben deed een extremist een aanval op mij, doch de Javaanse fuselier Ngawondo, alg. stbnr. 10465588 gaf hem een dodelijk schot. Nog geen 10 meter verder sprong er weer een op om te slaan, Ngawondo weerde deze slag af en gaf hem een dodelijke steek. Na ong. 1 uur doorzoeken van 't terrein was de patrouille 1 km gevorderd. De Ambonese soldaat 1e kl. De Lima heeft zich zeer goed gewoerd toen hij op een moment 3 extremisten op zich zag afkomen. Alle 3 werden op een rustige manier neergelegd. Na ongeveer 300 meter verwijderd van de stelling waar het eerste treffen met de vijand had plaats gehad, maakten wij de eerste krijgsgevangenen. De Javaanse soldaat kanonnier der 1e klasse Darmosoemarto, alg. stbnr. 34072, kwam op dat moment in gevecht met 2 extremisten, de Javaanse sergeant Sirono

alg. stbnr. 30589 dit ziende, snelde te hulp, doch moest eerst een houw incasseren. Toch werden beide extremisten neergelegd door sergeant Sirono die licht gewond was aan zijn hals. Er werd een noodverband aangelegd en hij nam het commando van zijn sectie weer op zich. Vlak bij de kampong Kaboeau vond de linker sectie in het terrein een schrijfmachine. Hierop gaf ik order het terrein goed te onderzoeken en werd de genele administratie van deze extremistenbende gevonden + veel rood-witte armbanden. Zowel van de linker als rechtervleugel kreeg ik bericht dat er veel extremisten naar de kampong toesnelen. Hierop gaf de patrouillecommandant commando de mitrailleur in stelling te brengen en twee granaten in de kampong te leggen. Hierop vluchtte de vijand en ging de patrouille door tot de passar. Na het doorzoeken van de kampong bleek deze geheel verlaten te zijn. Op de passar ging de patrouille rusten in een grote kring terwijl, bij alarm ieder stelling naar buiten zou nemen. Te 24.00 uur probeerden drie extremisten de kampong te naderen, doch de post schoot er op en zij gingen aan de haal.

In de morgen te 5.00 uur kwamen drie knapen de kampong binnen. De post sommeerde halt te houden en de handen omhoog te steken, 2 werden ontwapend. Toen de 3e ontwapend zou worden door sergeant Isaac, alg. stbnr. 5300, greep deze extremist de arm van sergeant Isaac en liet zich in de rivier vallen, sergeant Isaac met zich mede trekkende. Hierop ontstond een gevecht, de Javaanse fuselier Ngawondo en de Ambonnesse soldaat der 1e klasse Mairuhu, alg. stbnr. 43390, sprongen te hulp, waarop deze extremist wou vluchten, doch werd neergelegd. Tot 5.30 uur werd nog de omgeving afgezocht doch geen mens was te vinden in dit hele gebied. Te 6.30 uur vertrek richting kampong Gamboet en te 10.30 uur aldaar aangekomen, waar de patrouille werd afgehaald met twee trucks. Om 11.00 uur terugkeer in kampement Kelajan.

Krijgsgevangen 21 man.

Gesneuveld bij de vijand: ongeveer 80 man.

Gewonden: Gene.

Gewonden en gesneuveld aan onze zijde: Sergeant Sirono licht gewond.

In beslag genomen goederen: Het archief van de extremistenbende + schrijfmachine, rood-witte armbanden, veel foto's, vermoedelijk van leden dezer bende. Slagwapens, toembaks.

De Sectiecommandanten hadden hun sectiën goed in handen. De soldaten waren in het geheel niet bang doch voorzichtig. Het bleek een verrassing te zijn geweest, aangezien de vijand het archief en de schrijfmachine in allerhaast had verborgen onder wat bladeren. Toen ze tot de aanval overgingen vermoedden zij niet, dat de militairen zo sterk in getal waren. Later bleek dan ook dat ze alleen maar dachten dat de politie in aantocht was. De vijand vocht hardnekkig en het bleek hen bijgebracht te zijn dat ze onkwetsbaar waren.

Bandjermasin, 11 Mei 1947.

De patrouillecommandant,

(w.g.) Hoornveld s.m.i.

Einde van de Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

De Stuwdammen in de Roer

tijdens de Amerikaanse opmars
in 1944 en 1945

door Prof. Dr M. G. Rutten

Ralph Ingersoll verhaalt in zijn objectief en interessant boek „Top Secret”, hoe de situatie van de stuwdammen in de Roer zich ontwikkeld heeft, gezien vanuit het standpunt van het hoofdkwartier van de 12e legergroep. De stuwdammen werden geruime tijd voordat de operaties deze streek naderden, op hun grote strategische waarde geschat. De ontwerpers der operatieplannen van de 12e Legergroep waarschuwden het hoofdkwartier van het 1e Leger, in wier operatiegebied zich deze dammen bevonden, voor de moeilijkheden die deze stuwdammen en de daarachter gelegen watermassa's konden opleveren. Het hoofdkwartier van het 1e Leger was echter hierover niet gesticht, en meende, dat het zelf wel de moeilijkheden die op hun weg lagen, naar waarde zou weten te schatten.

Ondertussen werd in October 1944 tussen het 1e Amerikaanse leger en het Noordelijk aansluitende 2e Engelse leger, het nieuwe 9e Amerikaanse leger ingevoegd. Een legercorps van het eerste Amerikaanse leger, nl. het 19e legercorps, werd aan het 9e leger toegevoegd, om dit leger een ervaren kern te bezorgen. Het feit dat er wel eens op de belangrijkheid van de Roer-stuwdammen gewezen was, schijnt geheel in het vergeetboek geraakt te zijn. Het eerste tenminste, wat wij over deze kwestie hoorden, kwam van geheel andere bron.

„Wij” waren in dit geval, Ir J. de Jong uit Amstenrade, en ondergetekende, die door de geniesecties van respectievelijk het 16e en het 19e Amerikaanse legercorps als technisch adviseur gebruikt werden. Indien ik dan ook, op verzoek van de redactie, hieronder een relaas laat volgen over de gebeurtenissen die zich rondom deze dammen hebben afgespeeld, dan wil ik er bij voorbaat de nadruk op leggen, dat ik hier de toedracht weergeef, zoals zij geopenbaard werd aan de staf van deze twee legerkorpsen. Of beter gezegd, zoveel als er over verteld werd aan twee burgeradviseurs van vreemde nationaliteit, die tijdelijk aan deze staven verbonden waren. Bovendien heb ik tijdens de veldtocht nooit enige aantekening gehouden, zodat ik bij het schrijven van dit artikel slechts op mijn herinnering heb kunnen afgaan. Voor eventuele onnauwkeurigheden zal ik mij dus op deze verzachtende omstandigheden moeten beroepen.

De Roer is een rechter zijrivier van de Maas, die aan de Noordzijde van de Eifel ontspringt, en bij Roermond in de Maas valt. Het is een echte regenrivier. In het brongebied komt geen eeuwige sneeuw voor, zodat het debiet uitsluitend afhankelijk is van de neerslag, en in het voorjaar van het smelten van de wintersneeuw. Het debiet is zeer onregelmatig, afhankelijk van de neerslag in het brongebied.

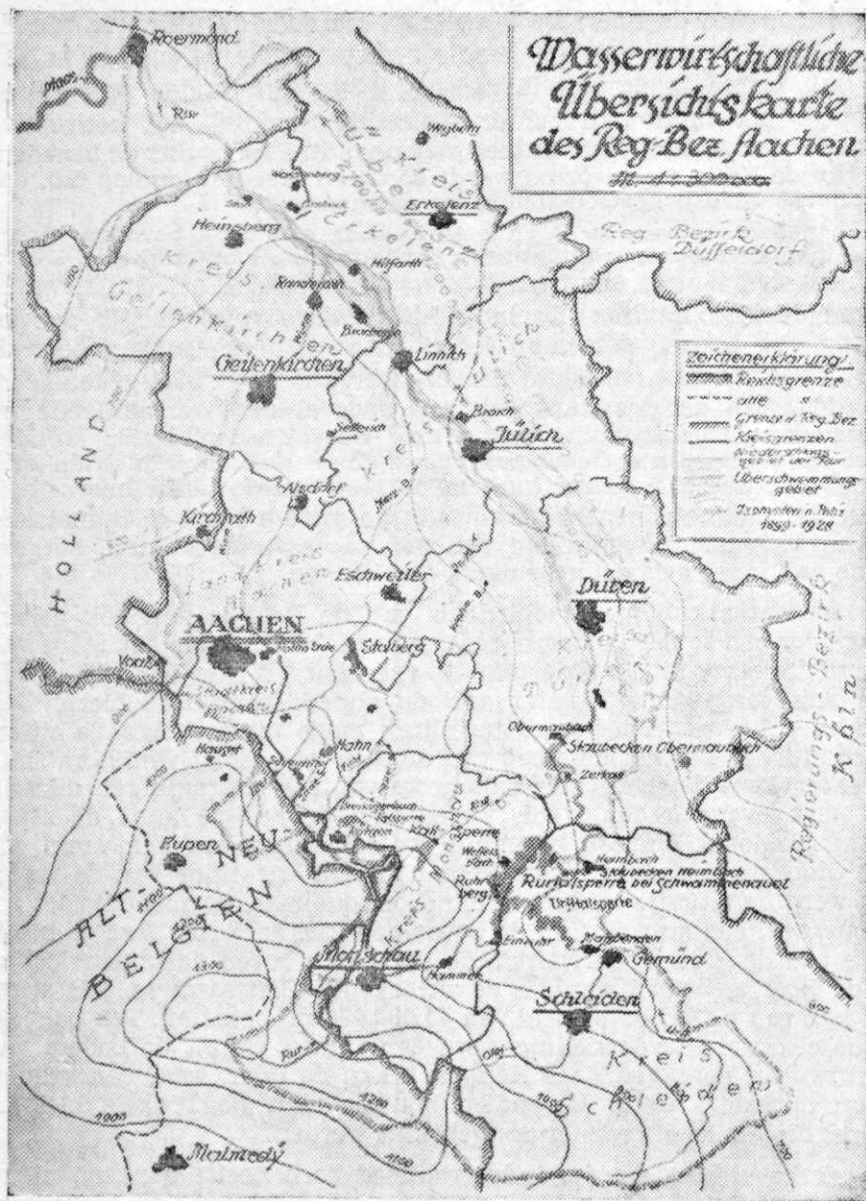
Er is een sterk uitgesproken verschil tussen de bovenloop en de

benedenloop van de Roer. De bovenloop, die door de uitlopers van de Eifel stroomt, wordt gekenmerkt door diepe, steile dalen, die in een vrij vlak plateaulandschap ingesneden zijn. Ten Zuiden van Düren verandert het landschap echter plotseling, doordat het heuvelland van de Eifel naar het Noorden toe snel ophoudt. Hier begint de benedenloop van de Roer, die gevormd wordt door een breed en ondiep dal, dat in het vlak Noordwaarts hellende terras ingesneden is.

De benedenloop van de Roer is sinds lang een druk bevolkte streek geweest, waarin zich een uitgebreide lichte industrie ontwikkelde. Düren en Jülich, het laatste ons Nederlanders beter bekend als Gulik, waren hiervan de knooppunten. De industrie omvatte voornamelijk de verwerking van textiel, papier en leder, en werd aangetrokken door de grote zuiverheid van het water van de Roer. Dit water, dat gekenmerkt werd door een geringe hardheid, was voor al deze verschillende industriën een levensbelang. Onbeperkte hoeveelheden water stonden echter in de Roer niet ter beschikking. Toen dus de industriën zich uitbreidden, was aan de ene kant in droge tijden de totale hoeveelheid water niet meer voldoende, terwijl aan de andere kant de industriën zelf een toenemende vervuiling van het water veroorzaakten, hetgeen schade aan lager gelegen gebruikers berokkende.

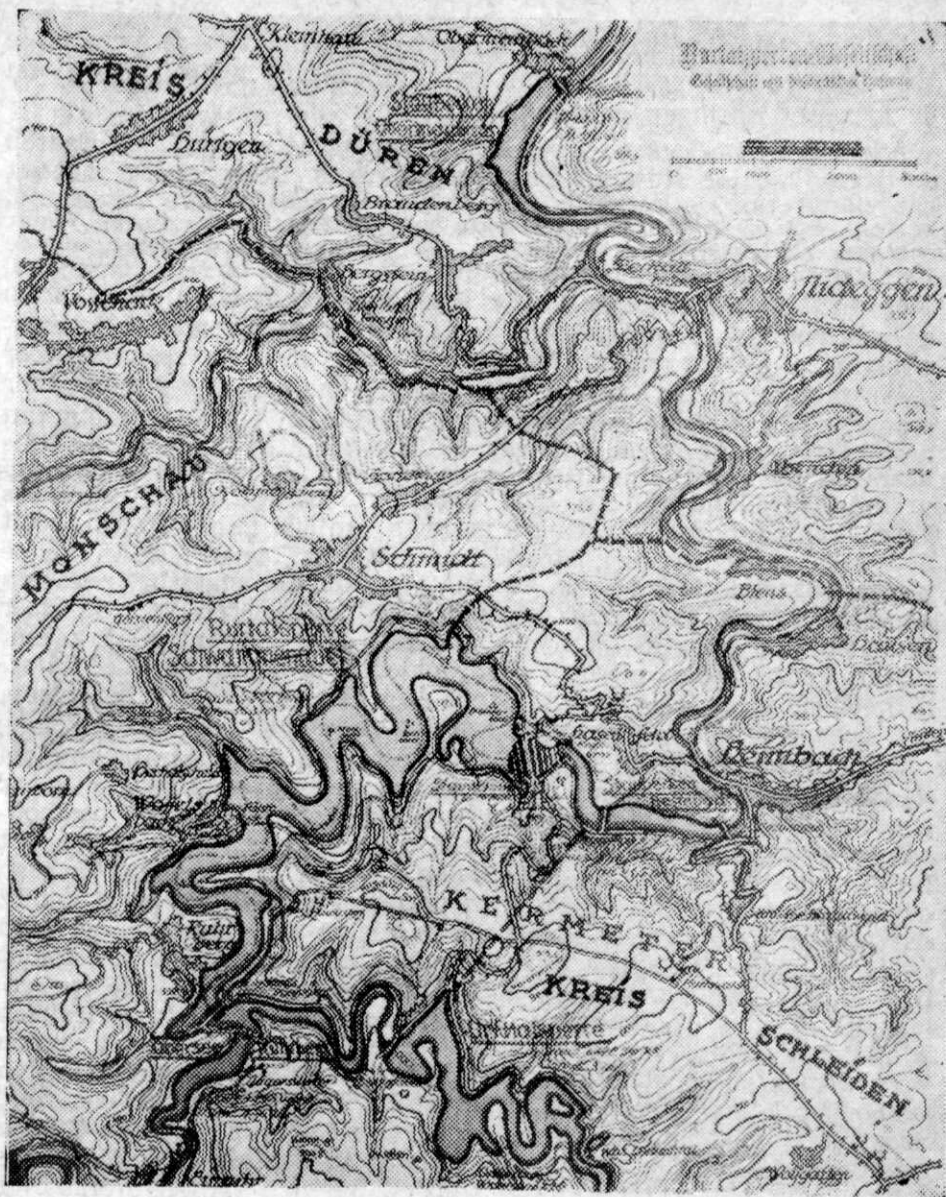
De waterstaatkundige geschiedenis van de Roer is dan ook gekenmerkt door een schier eindeloze reeks van processen, over het recht van wateronttrekking uit de rivier aan de ene kant, en over het verbod van lozen van verontreinigd water aan de andere kant. Dat hierbij het karakter van regenrivier sterk meesprak moge uit de volgende cijfers blijken. Terwijl het normale bed van de Roer een debiet van $95 \text{ m}^3/\text{min}$ verwerken kan, hetgeen tijdens de grote winteroverstromingen dikwijls zeer sterk overschreden werd, waren aan de andere kant de stuwdammen bedoeld, om een minimum watertoevloed van $9 \text{ m}^3/\text{min}$ ook in de droogste perioden te verzekeren. Tijdens het einde van de vorige eeuw werd de situatie langzamerhand onhoudbaar, en men besloot tot de bouw van een stuwdam in de bovenloop van de Roer. Deze dam, die in een van de grote bronrivieren, de Urft, vlak boven de samenvloeiing met de Roer, gebouwd werd, is de welbekende Urfttalsperre. Het stuwmeer kan een waterhoeveelheid van $45.000.000 \text{ m}^3$ bevatten. Ten behoeve van de electriciteitsvoorziening werd een tunnel vanuit de bodem van het stuwmeer gegraven naar Heimbach aan de Roer, waar een krachtstation opgesteld werd. Bovendien bouwde men nog enkele kleinere bassins, die als lokale regulators gebruikt werden.

De sterke uitbreiding der industrie deed de behoefte aan een nieuw stuwbekken steeds dringender worden, maar hoewel de technische uitwerking van de plannen reeds vlak na de eerste wereldoorlog gereed was, kon men niet tot de financiering van dit project geraken. Men wilde namelijk een nieuwe stuwdam bouwen in de Roer zelf, tussen de Urfttalsperre en het electriciteitsstation van Heimbach. Dit stuwmeer zou in eerste instantie een hoeveelheid van $100.000.000 \text{ m}^3$ water bevatten, welke hoeveelheid later nog verdubbeld zou kunnen worden. Deze dam, die ter plaatse van het dorpje Schwammenauel gebouwd zou worden, is daarnaar de Schwammenauelsperre genaamd.

Afb. 1. Overzicht van het stroomgebied van de Roer (Duitse kaart)

Tot de dingen die de nazi-regering deed nadat ze aan het bewind gekomen was, behoorde ook de snelle uitvoering van het project voor de Schwammenauel-dam. Hitler besliste, dat deze dam in het belang van het land was, en dus werd er geld voor beschikbaar gesteld. In 1936, dus nog voor de oorlog, was het grote werk voltooid. Of bij de

Afb. 2. De topografie van de streek rondom de Stuwdammen in de Roer (Duitse kaart)

uitvoering van deze dam, die immers een grote steun in de beveiliging van de Nederduitse Laagvlakte vormde, nog strategische overwegingen een rol gespeeld hebben, is mij niet bekend. Wel staat vast, dat het gehele beloop van de Westwall in dit gebied op de ligging van de stuwdammen mede grondvest is.

Na deze inleiding wil ik een korte beschrijving van de twee grote stuwdammen zelf geven en dan overgaan tot de invloed die zij op de krijgsverrichtingen gehad hebben.

Afb. 1 geeft een overzicht van het stroomgebied van de Roer, waarop de ligging van de stuwdammen aangegeven is. De overgang van het heuvelland van de uitlopers der Eifel naar het vlakke terrasland, bevindt zich vlak ten Noorden van het plaatsje Obermaubach, waar ook een klein stuwmeer gelegen is. De twee grote stuwmeren, nl. de Urfttalsperre en de Schwammenauelsperre, liggen in het heuvelland, zeer dicht bijeen. In het vlakke land zijn ten Noorden van Düren de gebieden ingetekend, waarin de jaarlijks terugkerende winteroverstromingen plaats vonden. Naast de functie van een reservoir voor zomerwater-suppletie, dienen de dammen namelijk eveneens voor regulatie van de hoge waterstanden in de winter, ter voorkoming van deze overstromingen. De ingetekende 'isohyeten' of lijnen van gelijke neerslag doen een duidelijke toeneming van de jaarlijkse neerslag in het heuvelland van de Eifel uitkomen. Terwijl zowel Jülich als Düren een gemiddelde jaarlijkse neerslag van 600 mm vertonen, geeft Schleiden reeds 800 mm, Mondschau 1000 mm, terwijl de in België gelegen Baraque Michel, het hoogste punt uit de omgeving, zelfs een hoeveelheid van 1300 mm ontvangt. De bronrivieren van de Roer bevinden zich juist in dit heuvelland dat door hoge neerslag gekenmerkt wordt, zodat hierdoor wel duidelijk uitkomt, hoe de waterhoeveelheid in de Roer bepaald wordt door de neerslag in de bovenloop, dus bovenstrooms van de twee grote stuwdammen.

Afb. 2 geeft een meer gedetailleerd beeld van de topografie rondom de twee grote stuwdammen. Reeds op het eerste gezicht valt het sterk geaccidenteerde karakter van het land op. Verder leert een beschouwing van de hoogtelijnen, dat er een duidelijk verschil is tussen het hooggelegen plateau en de diepe dalen met steile dalwanden. We zien dat bijvoorbeeld zeer duidelijk in de omgeving van het dorpje Schmidt, dat tijdens de operaties verscheidene malen van bezitter gewisseld heeft, en daardoor nogal eens in de communicatie's vermeld is. Schmidt ligt op een vlak plateau, dat van het Westen naar het Oosten geleidelijk daalt. De hoogtelijnen, die op afstanden van 20 m getrokken zijn, liggen echter ver uit elkaar. Geheel links op de kaart vinden we nog juist de hoogtelijn van 500 m, terwijl we ons 4 km ten Oosten van Schmidt nog pas op 400 m hoogte bevinden. Dit is dus een vlak, hooggelegen plateau. Geheel anders is de situatie, als we ten Zuiden van Schmidt het Roerdal induiken. Daar vinden we een daling, die varieert van 150 m tot bijna 200 m, en die zich vrijwel overal over een afstand van een halve kilometer voltrekt. Dat zijn dus de steile, canyon-achtige wanden van het Roerdal. De bodem van het Roerdal is dan wederom vlak en dikwijls bijna een kilometer breed.

De Urfttalsperre bevindt zich onder aan de kaart. Met een streep-lijn is de tunnel aangegeven, die het stuwmeer ondergronds met de Roer bij Heimbach verbindt. Door het sterke verhang van de kronkelende Roer, ligt de dalbodem daar reeds veel dieper. De tunnel treedt halverwege de dalwand uit, en het water wordt in valbuizen naar het op de dalbodem gelegen electriciteitsstation van Heimbach gevoerd.

Reeds op de kaart ziet men, dat de nieuwe Rurtalsperre Schwammenauel veel groter is dan de oudere Urfttalsperre. Zoals gezegd, is de inhoud van het nieuwe stuwmeer dan ook ruim dubbel zo groot. Er is echter nog een ander verschil. Men ziet, hoe de stuwdam van de Urfttalsperre op de kaart als een dun, dubbel, flauw gebogen lijntje getekend staat. De dam van Schwammenauel is daarentegen een brede zwarte vlek van geheel andere vorm. Dit wordt veroorzaakt door de verschillende bouw van deze twee dammen. De oude Urfttalsperre is gebouwd volgens het normale schema. Zij vormt een hoge slanke dam, die uit grote blokken natuursteen opgebouwd is; het zogenaamde cyclopmetselwerk. De dam bij Schwammenauel werd echter op geheel andere wijze gebouwd, zodat het de moeite waard is, dit even na te gaan.

Afb. 3 geeft een doorsnede en een plattegrond van de dam bij Schwammenauel. In tegenstelling tot de normale uitvoering werd deze dam niet gemetseld, maar is zij in wezen slechts een grote aarden dijk. Alleen in de kern van de ruim 50 m hoge dam werd een dunne betonkern geplaatst, die echter nog geen twintig meter hoog reikt. De waterdichte afsluiting wordt gevormd door deze betonkern en door een ijzeren plaatwand, die vanuit de top van de betonkern schuin omhoog reikt. Deze ijzeren wand ligt bovendien aan beide zijden ingebed in een laag klei. De druk die de dam moet uitoefenen tegen het gewicht van de gestuwde watermassa, wordt bij deze uitvoering slechts veroorzaakt door het eigen gewicht van het dijkslichaam. Daarom kan men bij deze bouwwijze niet volstaan met een slanke muur, maar moet men een zeer brede dijk aanleggen. De dijk moet een volume hebben, groot genoeg om al het materiaal onder te brengen, dat door zijn zwaarte het water in het stuwbekken tegen kan houden. Bij de normale stuwdammen, zoals de Urfttalsperre, zorgt dus de gemetselde muur zowel voor de afdichting als voor de tegendruk tegen het stuwmeer. In de Schwammenauel-dam vinden we een plaatijzeren afdichting en een dijk die door haar zwaarte het water tegenhoudt. Oudere dammen van het type der Urft-dam hebben een zekere sterkte, de Schwammenauel-dam heeft daarentegen absoluut geen sterkte en bereikt haar doel uitsluitend door haar eigen gewicht.

De eerste aanwijzing, die wij over de belangrijkheid van de stuwdammen kregen, was uit de ondervragingen van krijgsgevangenen die gemaakt waren bij de inname van Aken. Van verschillende zijde kwamen toen de geruchten los over de zondvloed van water, die vanuit de bovenloop van de Roer over de geallieerde legers zou neerdalen, zodra de omgeving van Düren en Jülich bereikt zou zijn. Wij zijn toen in het pas ingenomen en geheel geëvacueerde Aken naar gegevens gaan zoeken en vonden deze in twee kantoren, namelijk het kantoor van de 'Rurtalsperren Gesellschaft' en van het 'Wasserbauamt'. De vele gegevens, die met Duitse grondigheid in kaarten en tabellen verwerkt waren, leerden ons toen het volgende. Reeds lang voor de operaties te land hadden de stuwdammen het onderwerp van diepgaande strategische studies uitgemaakt. Dit was geschied in 1942, nadat door de R.A.F. de grote stuwdammen van de Möhne en de Eder getorpedeerd

waren. Voor elke belangrijke stuwdam in Duitsland zijn daarna de vernietigingsmogelijkheden vanuit de lucht nagegaan, terwijl voor de benedenstrooms gelegen gebieden evacuatieschema's werden opgesteld. In ons geval interesseren ons slechts de twee grote stuwdammen van de Urft en Schwammenauel. Het bleek nu, dat de vernieling van de dam bij Schwammenauel desastreuze gevolgen voor het industriegebied in de benedenloop van de Roer zou hebben. Op grond van de vloedgolven, die bij de vernieling van de Möhne en de Eder opgetreden zijn, werden de overstromingskansen in de Roervallei berekend. De vloedgolf zou waarschijnlijk bij Düren een hoogte van 6 m bereiken, terwijl zij bij Jülich nog 5 m hoog zou worden. De Roer zou in dit vlakke gebied kilometers ver buiten zijn oevers treden en de grote stroomsnelheid van de vloedgolf zou zeer grote schade veroorzaken aan het overstroomde gebied. Door de typische bouw van de dam bij Schwammenauel was echter een torpedering niet mogelijk. De enige methode, waarop deze dam vanuit de lucht vernield zou kunnen worden, was om, bij geheel gevuld stuwmeer, enige bomtrechters in de aarden dam te maken, waardoor het water zou beginnen uit te stromen. Door de schurende werking van dit — in de aanvang kleine — waterstroompje zou er zich in de aarden dam in korte tijd een groot gat kunnen ontwikkelen, waardoor zich het stuwmeer in één grote golf zou kunnen lozen. Het defensieve antwoord hierop was dus, om te zorgen, dat het stuwmeer nooit geheel gevuld was, want dan zou de dam bij Schwammenauel door geen enkele actie uit de lucht te vernietigen zijn.

Men moest echter ook rekening houden met de bovenstrooms gelegen Urfttalsperre. De slanke dammuur van dit stuwbekken zou zeker te torpederen geweest zijn. Als gevolg daarvan zou het water van dit stuwmeer plotseling aan het stuwmeer bij Schwammenauel toegevoegd worden, waardoor dit gevaar liep om over te stromen. De zekere weg was dus om het stuwmeer bij Schwammenauel slechts half gevuld te houden. Gebeurde er dan wat met de Urfttalsperre, dan kon al het water van dit stuwmeer zonder bezwaar in het Schwammenauelbekken opgevangen worden, en zou er zich toch geen catastrophe voordoen.

Uit de grafieken van de Ruhrtalsperren Gesellschaft, die gecontroleerd konden worden aan de hand van oude luchtfoto's, bleek ons, dat de Duitsers inderdaad, vanaf het moment dat men deze defensieve actie aangenomen had, het Schwammenauelbekken slechts half gevuld gehouden hebben. Tevens bleek ons echter, dat zij de vele regen in de maanden October en begin November 1944 gebruikt hadden, om alle stuwbekkens tot aan de rand toe te vullen. Het was duidelijk, dat men van een defensieve in een offensieve houding overgegaan was. De Roervallei was geheel geëvacueerd. De industrie lag, voor zover niet reeds vernietigd, toch stil; terwijl zij bij de komende oorlogshandelingen nog wel verdere schade op zou lopen. De angst voor een catastrophale vloedgolf als gevolg van het vernielen der dammen was voorbij. In plaats daarvan werd elke kubieke meter water verzameld, om straks als offensief wapen gebruikt te kunnen worden. Het was vooral deze ommekeer in het waterstaatkundig beleid der Duitsers, die

de Amerikaanse legerleiding van het belang der stuwdammen overtuigd heeft, en die er tevens op wees, dat de Duitsers deze stuwdammen zeer zeker in de plannen voor hun oorlogsvoering betrokken hadden.

Een analyse van de mogelijkheden leverde nu het volgende beeld. Van belang was het feit, dat de Urftalsperre via de tunnel naar het electriciteitsstation bij Heimbach een afvoer bezat, die onafhankelijk was van de dam bij Schwammenauel. Het gehele stuwmeer van Schwammenauel werd op deze wijze kortgesloten.

Hierdoor ontstonden vele mogelijkheden, om de twee stuwdammen te gebruiken, waarvan ik er één als voorbeeld wil noemen. Het was bijvoorbeeld mogelijk om, nadat door de Amerikaanse legers een overtocht over de Roer geforceerd zou zijn, de Schwammenauel-dam te vernielen. De resulterende vloedgolf zou niet alleen alle tijdelijke bruggen, zij het Bailey-bruggen of pontonbruggen, wegslaan, maar ook nog bestaande pijlerresten van de oude vaste bruggen grondig vernielen. Heropbouw van deze bruggen zou dus met grotere moeilijkheden gepaard gaan. Daarna stond echter nog steeds de geheel gevulde Urftalsperre ter beschikking. Deze kon men ineens laten leeglopen en daardoor een tweede grote vloedgolf veroorzaken. Maar men kon ook, zo dikwijls als men dit wilde, door de tunnel naar Heimbach een hoeveelheid water lozen, die geschat werd op ongeveer 70 m³/min. Tezamen met het water van de kleine zijriviertjes zou dit voldoende zijn, om de Roer ruimschoots buiten zijn normale oevers te laten treden. Bovendien is de noordwaartse helling van het vlakke land van Düren en Jülich toch nog zo groot, dat de stroomsnelheid van de matig bandjirende Roer voor alle typen pontonbruggen kritiek is. Hiermede zou men dus, met een zeer gering verbruik van water uit het stuwmeer, telkens de eerste drijvende noodbruggen kunnen vernielen.

De bevelhebber van het 19e Legerkorps, later gesteund door de bevelhebber van het 9e Leger, weigerde dan ook om de campagne over de Roer voort te zetten, zonder dat eerst de stuwdammen genomen waren. Men vreesde, dat de troepen, wanneer zij eenmaal op enige afstand van de Roer gekomen waren, door de inundaties volkomen afgesneden zouden worden, zodat een verdere bevoorrading onmogelijk zou blijken. Er werd nu aan het 1e Leger opgedragen, om het gebied van de Roerstuwdammen, dat langzamerhand een zekere vermaardheid begon te krijgen, in te nemen. Dit gebied, dat een van de hoekstenen van de verdediging van de Nederduitse Laagvlakte vormde, was echter door de Duitsers bijzonder zwaar versterkt en werd taai verdedigd. Volgens Ingersoll mislukten twee opeenvolgende Amerikaanse aanvallen, waarvan de eerste met een divisie, de tweede zelfs met een legerkorps werd uitgevoerd.

Het enige resultaat was, dat de Duitse legerleiding nu wist, dat de Amerikanen het belang der stuwdammen inzagen. Zij konden, nu de aanvallen te land afgeslagen waren, wel niets anders dan een aanval uit de lucht verwachten en in de tweede helft van November liet men ijlings het stuwbecken van Schwammenauel weer half leeglopen. Dit had bovendien tot resultaat, dat de opmars van de Amerikaanse troepen tot aan de Roer in het gebied van Düren en Jülich zeer bemoeilijkt werd. De drassige en ten dele overstroomde oevers maakten een behoorlijke zuivering van het eigen gebied erg lastig.

Toen dan ook de hulp van de luchtmacht ingeroepen werd en deze twee aanvallen, van enkele honderden vliegende forten elk, uitgevoerd had, was het resultaat nihil. De Urfttalsperre was niet beschadigd. De Schwammenauel-dam had enkele voltreffers geïncasseerd, maar er was geen kanaal in de dam geslagen. Bovendien stond het water in het stuwmeer al zo laag, dat er toch geen mogelijkheid meer bestond op een eventueel uitstromen van het stuwwater door de bomtrechters.

Een bestudering van de versterkingen rond de stuwdammen leerde, dat dit gebied vanuit het Oosten vrij gemakkelijk in te nemen zou zijn, daar deze versterkingen natuurlijk voornamelijk in westelijke richting georiënteerd waren. Er werd toen een plan opgesteld, om met enkele zeer mobiele divisies, die voorraden voor geruime tijd mede zouden dragen, de Roer bij Jülich en Düren op een smal front te overschrijden, dan naar het Zuiden af te buigen, om tenslotte het gebied van de stuwdammen van het Oosten uit te veroveren. De bevoorradingsplan voor dit plan, dat in de eerste helft van December 1944 uitgevoerd zou worden, ondervond echter vertraging. Daardoor kwam voordat aan dit plan uitvoering gegeven kon worden, het Duitse tegenoffensief in de Ardennen, hetgeen aan alle offensieve plannen voorlopig een halt toeriep. Nadat de Duitse legers in de Ardennen teruggedrongen waren, voerden de Amerikaanse legers in begin Februari 1945 uitgebreide hergroeperingen uit, waardoor wederom de hoofdmacht van hun troepen tegenover de Roer kwam te liggen.

Uiteindelijk hebben toen de Duitsers de stuwdammen gebruikt om de geallieerde opmars te vertragen. Toen de Amerikaanse troepen klaar lagen, hebben zij de uitlaatsluizen van de Schwammenauel-dam en van de tunnel van de Urfttalsperre bij Heimbach vernield. Hierdoor liepen beide stuwbekkens langzaam aan leeg, terwijl de Roer in zijn benedenloop bruisend bandjirde. De breedte van de Roer, die overal buiten zijn bedding trad, bedroeg toen vele honderden meters, terwijl de stroomsnelheid zo hoog was, dat het leggen van pontonbruggen onmogelijk gemaakt werd. Hiermede was aan de Amerikaanse opmars een zeer effectieve hinderpaal in de weg gelegd en er zat weinig anders op, dan rustig af te wachten tot de stuwbekkens leeg gelopen waren.

Daarna was natuurlijk de rol van de stuwbekkens uitgespeeld, zodat zij ten slotte slechts een vertraging in de opmars van ongeveer twee weken veroorzaakt hebben. Deze vertraging was echter van zeer groot belang, doordat zij de Duitse legerleiding in staat stelde, om de verslagen troepen uit het Ardennen-gebied te hergroeperen, en achter de Roer op te stellen. Direct na afloop van het Ardennen-offensief, toen de Amerikanen door hun grote mobiliteit alweer gereed waren voor de sprong over de Roer, lagen er achter de Roer bijna geen Duitse troepen. Door het opblazen van de uitlaatsluizen der stuwdammen heeft men toen de aanval weten te voorkomen en in de komende twee weken verschenen steeds meer Duitse eenheden in de Roersector. Indien dan ook de overtocht over de Roer zowel naar de verliezen aan mensen als aan materieel kostbaarder geweest is dan de overtocht van de Rijn, dan is dat voor een niet gering deel te wijten aan de vertraging in de opmars, die door het gebruik van de stuwdammen veroorzaakt werd. Resumerende kunnen we dus opmerken, dat de stuwdammen in de Roer een zeer grote invloed op het verloop van de veldtocht in 1944/1945

gehad hebben. In de laatste maanden van 1944 stuitten zij, door de dreiging van hun watermassa's, de geleidelijke opmars naar het Oosten, die sinds de doorbraak door de Siegfried Linie in eind October plaats gevonden had. Daarna hebben zij in Februari 1945 de geallieerde opmars nog ongeveer twee weken opgehouden en wel op één van de kritiekste momenten in de Duitse verdediging, toen elk ogenblik van respijt van het grootste belang was voor de hergroepering der troepen uit het Ardennen-offensief.

Naschrift van de redactie.

Toegevoegd kan nog worden, dat in Februari 1944 het 1e Amerikaanse Leger opdracht kreeg om de dammen te veroveren, alvorens het 1e en 9e Amerikaanse Leger het grote offensief over de Roer tegen Düren en Jülich zouden beginnen. Jülich werd door het 9e, Düren door het 1e leger genomen.

Op 10 Februari was de grote Schwammenauel-dam in Amerikaanse handen, doch op het laatste moment zagen de Duitsers nog kans, door het opblazen van de uitlaatsluizen, het water vrij te geven, waardoor het gehele Roerdal onderstroomde.

De Amerikaanse Legers, die op 10 Februari het algemene offensief over de Roer hadden moeten inzetten, moesten hiervan toen afzien.

Eerst 23 Februari werd de Roerovergang gewaagd, dus, wat schrijver ook vermeldt, met een vertraging van twee weken.

Boekbespreking

„Fotograferen in de tropen” door Jhr. W. F. Alewijn. — Uitg. N.V. Focus te Bloemendaal. — Een apart hoofdstuk is door F. G. F. van Bovene van Gent aan de kleinbeeldfotografie gewijd.

Het werkje is in een prettig formaat uitgevoerd en van een toepasselijk omslag voorzien.

Het doel, onder woorden gebracht in het „ten geleide” door de bekende deskundige Dick Boer, door goede foto's contact te leggen tussen „uit” en „thuis”, tussen Indië en Nederland, zal zeker worden bevorderd. De inhoud, welke eenvoudig is gehouden en bestemd is voor althans enigermate met

de „sport” vertrouwde amateurs, kan zowel voor de beginneling als voor de meer-gevorderde een waardevolle steun zijn. Het valt bovenal te waarderen dat de toon in het gehele boekje in staat is de soms groeiende angst voor tropische moeilijkheden uit de weg te ruimen. De lezer wordt op verklarende wijze op de hoogte gesteld van factoren waarmede rekening gehouden moet worden en tevens van de hulpmiddelen welke hem in deze tijd van schaarste ter beschikking staan.

Het mag in uw „kiddag” zeker niet ontbreken bij uw start naar het wonderfraaie land!

v. D.

De Strafoplegging

door Mr H. H. A. DE GRAAFF,

Majoor der Artillerie

Op het gebied van de strafoplegging wordt nog veelvuldig gezondigd. Hoewel de voorschriften op dit terrein volkomen duidelijk zijn, zijn onkunde of wanbegrip oorzaak van vele fouten, waardoor het prestige van de strafoplegger in gevaar kan worden gebracht, de belangen van de gestrafte in de verdrukking kunnen komen en de strafoplegger zelf zich aan mogelijke onaangenaamheden blootstelt.

In onderstaande regelen wil ik enkele punten bespreken die in de practijk veelvuldig aanleiding geven tot een foutieve behandeling. Naar volledigheid is hierbij niet gestreefd.

1. De verplichting tot het horen van de verdachte.

Artikel 46 van de Wet op de Krijgstucht schrijft voor:

„Geen krijgstuhtelijke straf wordt opgelegd voordat de verdachte door den strafoplegger of, zoo deze verhinderd is of zich elders bevindt, door een anderen tot straffen bevoegden meerdere is gehoord.”

„Is dit laatste niet doenlijk, dan kan de ondervraging van den verdachte door den strafoplegger schriftelijk, of van zijnentweege door een der in artikel 141 van het Wetboek van Strafordering genoemde ambtenaren geschieden.”

Het is dus volkomen in strijd met de wet wanneer een tot straffen bevoegde meerdere tot strafoplegging overgaat, zonder de verdachte te hebben gehoord of te hebben doen horen.

Dit verhoor, in één der in art. 46 genoemde vormen, *moet onder alle omstandigheden plaats hebben*, ook al zou de strafoplegger van mening zijn dat de zaak hem, bijvoorbeeld op grond van het ingediende rapport, volkomen duidelijk is.

Het is een algemeen erkend en aanvaard rechtsbeginsel, dat men de betrokkene gelegenheid moet bieden, zich te verantwoorden of verzachtende omstandigheden naar voren te brengen, alvorens tot strafoplegging jegens hem wordt overgegaan.

Bovendien mag de krijgstuhtelijke chef de gelegenheid, om contact te hebben met een ondergeschikte die een krijgstuhtelijk vergrijp heeft gepleegd, niet laten voorbijgaan. Bij dat onderhoud kan hij door zijn opmerkingen een invloed op deze uitoefenen die, wellicht nog méér dan de straf op zichzelf, in de goede richting werkt. Hij kan daarbij bovendien vaak een kijk krijgen op toestanden en verhoudingen bij zijn onderdeel, waarvan hij anders onkundig zou blijven. De mindere kan bij het onderhoud tot de overtuiging komen dat de meerdere, ook al is hij genoodzaakt om te straffen, hart voor zijn minderen heeft en rechtvaardigheid naast gestrengheid betracht (art. 37 W.K.).

Van de in artikel 46 neergelegde mogelijkheid om het verhoor ook door een ander dan door de strafoplegger zelf te doen afnemen, moet dan ook slechts bij volstrekte onvermijdelijkheid gebruik worden gemaakt. Verhoor door de strafoplegger zelf moet regel zijn.

De strafoplegger die uitsluitend op grond van een rapport tot strafoplegging overgaat, handelt niet alleen in strijd met de wet, maar verlaagt zichzelf bovendien al heel spoedig tot een automaat, die volgens een star tarief straft ¹⁾. De strafbevoegdheid is een machtig wapen, maar moet met behoedzaamheid worden gehanteerd en de opvoedkundige taak van de meerdere vergt, dat deze aan ieder vergrijp zijn volle aandacht geeft en steeds opnieuw naar een oplossing zoekt, waarmee zowel het dienstbelang als het belang van de betrokken mindere wordt gediend en laatstgenoemde op de juiste manier tot goede dienstvervulling kan worden gebracht.

Het bovenstaande geldt evenzeer voor de meerdere die, hetzij op grond van artikel 50 W.K., hetzij terzake van een ingediend beklag, in een reeds in eerste instantie afgedane zaak ingrijpt. De artikelen 50 (sub b) en 65 W.K. geven dan ook voorschriften betreffende het horen van de gestrafte.

2. Het verbod tot oplegging van niet-bestaande straffen.

Artikel 29 van het Reglement betreffende de Krijgstucht verbiedt het opleggen van andere straffen dan die, welke in de Wet op de Krijgstucht zijn genoemd. En nu zullen wellicht vele lezers hun schouders ophalen en zeggen: „Maar dat spreekt toch wel van zelf!” Inderdaad, het zou vanzelf moeten spreken, maar toch staat men versted van de mate, waarin tegen dit voorschrift gezondigd wordt.

Ik noem maar enige voorbeelden uit de practijk:

- a. Men straft iemand met „berisping”. Is dat fout? Ja zeker, want de wet noemt in de artikelen 3, 4 en 5 (en voor een leger te velde in de artikelen 30, 31 en 32) de berisping wel als de lichtste straf, maar blijkens art. 6 zijn er verschillende uitvoeringen mogelijk, en uit de straflijst moet blijken welke vorm toegepast is. Ik kom hierop in punt 4 terug en volsta daarom hier met er op te wijzen, dat het niet juist is, wanneer men in een straflijst de straf van „berisping” zonder méér vermeldt.
- b. Men straft iemand met 19 dagen streng arrest. Fout? Ja, want de straf van streng arrest mag slechts tot een maximum van veertien dagen worden opgelegd.
- c. Terugstelling bij administratieve maatregel. Fout! Dit is geen straf, zoals de naam trouwens zelf al aangeeft. Toch prijken deze woorden maar al te vaak op de straflijsten. Zie over deze maatregel en over de straf van verlaging nader punt 5.
- d. Men straft een korporaal met plaatsing in een tuchtklasse gedurende een maand. Dubbel fout! In de eerste plaats omdat de korporaal onderofficier is in de zin van het militaire straf- en tuchtrecht en

¹⁾ Art. 29 R.K. verbiedt het vooruit vaststellen van straffen op bepaalde krijgstuchtelijke vergrijpen. Ook dit verbod berust op de noodzakelijkheid om ieder geval op zichzelf te beschouwen en te behandelen.

art. 4 W.K. de plaatsing in een tuchtklasse niet onder de straffen voor onderofficieren vermeldt. Sterker nog, ook een soldaat eerste klasse mag met deze straf niet gestraft worden. Immers art. 18 W.K. zegt dat deze straf alléén wordt opgelegd aan de mindere militairen op wie geen verlaging kan worden toegepast.

En in de tweede plaats fout omdat volgens art. 19 W.K. de plaatsing in een tuchtklasse wordt opgelegd voor een tijd van *tenminste drie maanden* en ten hoogste een jaar.

- e. Veertien dagen streng arrest met inhouding van de halve soldij gedurende twee maanden. Fout voor wat betreft de bijkomende straf. Het derde lid van art. 25 W.K. laat slechts inhouding van de *gehele* soldij toe, en wel gedurende de gehele straftijd of een gedeelte daarvan. Dus nimmer voor een langere termijn dan de straftijd!
- f. Acht dagen licht arrest met intrekking van het militair rijbewijs. Fout, want hoewel die intrekking misschien zeer wenselijk is, behoort daarvan in de straflijst geen melding te worden gemaakt. Het is een maatregel, geen straf, al zal het effect op de betrokkene misschien dat van een straf zijn.
- g. Veertien dagen streng arrest met inhouding van CADI. Tot voor enige tijd een zeer geliefde combinatie, hetgeen wel begrijpelijk is omdat in deze tijd het gemis van enige sigaretten helaas op vele mensen méér indruk maakt dan de materiële, maar vooral de morele gevolgen van een bestraffing. Die inhouding is thans echter in het algemeen verboden en mag in géén geval op de straflijst vermeld worden, omdat de wet deze „bijkomende straf” niet kent.
- h. Veertien dagen verzwaard arrest met vermindering van kost. Een ongeoorloofde combinatie, aangezien vermindering van kost als bijkomende straf uitsluitend bij de hoofdstraf van streng arrest mag worden opgelegd. Over de omschrijving zie overigens punt 10 van Bijlage G van het Voorl. R.I.D.K.L., deel A I.
- i. Tien dagen streng arrest met zes weken inhouding van gunsten. Ook deze bijkomende straf kent de wet niet. Hoewel het karakter van een gunst medebrengt, dat deze niet zal worden verleend aan hem die zich die gunst niet waardig heeft betoond, en de strafoplegger dus in dit opzicht bepaalde gevolgen kan verbinden aan het feit, dat hij de betrokkene heeft moeten straffen, is de intrekking van gunsten geen krijgstuuchtelijke straf en dient dus vermelding daarvan op de straflijst achterwege te blijven.

3. De verplichting tot duidelijke omschrijving van de strafreden.

Maar al te vaak ziet de strafoplegger over het hoofd, dat de omschrijving van de strafreden in de eerste plaats van belang is voor *latere* chefs van de gestrafte, die mede op grond van die omschrijving zich een beeld omtrent de betrokkene moeten kunnen vormen. Hetgeen gebeurd is, wordt in de omschrijving van de strafreden als het ware voor het nageslacht vastgelegd. Daarom is een goede omschrijving van de strafreden van evenveel belang als een goede keus ten aanzien van soort en mate van straf. Daarom ook heeft de gestrafte evengoed het recht van beklag ten aanzien van de omschrijving van de strafreden

als ten aanzien van de opgelegde straf. Uiteraard zal men zich enige beperking moeten opleggen en zullen al te breedvoerige omschrijvingen vermeden moeten worden, *maar zulks mag niet gaan ten koste van de duidelijkheid*. Hoezeer dus naar een beknopte omschrijving van het gepleegde vergrijp moet worden gestreefd, moet men zich altijd afvragen of deze omschrijving wel een voldoende duidelijk beeld van het gebeurde geeft óók aan degenen die overigens van het geval geheel onkundig is. In het bijzonder moet men er op bedacht zijn, geen termen te gebruiken die, voor tweeërlei uitleg vatbaar, de niet-ingewijde zouden kunnen doen denken dat er iets ernstigers heeft plaats gevonden dan in feite het geval was.

Zo herinner ik mij dat eens een leerling van de School voor Reserve-Officieren der Bereden Artillerie gestraft werd met als omschrijving der strafreden: „Zich opgehouden in een voor een aspirant-officier niet passend logement.” Deze omschrijving was een zuivere weergave van hetgeen er gebeurd was. Betrokkene had namelijk enige glazen bier gedronken in een café, genaamd Logement de Kroon, dat hoezeer overigens van ongerepte reputatie, niet van een zodanige standing was dat daar officieren pleegden te komen. Toch werd een ingediend beklag gedeeltelijk gegrond verklaard, omdat de term „logement” vermoedens kon opwekken aan een andere wijze van „zich ophouden” dan door het drinken van enkele glazen bier. De omschrijving van de strafreden werd gewijzigd in „Een voor een aspirant-officier niet passend café bezocht”.

Het streven naar beknoptheid leidt sommige strafopleggers er toe, te volstaan met algemene, doch vage termen als „wanordelijk gedrag”, een „onkrijgstuchtelijke houding aangenomen”, enz., terwijl toch met een kleine toevoeging het gebeurde nader kan worden aangeduid. Ja zelfs maakt men er zich vanaf door enig artikel te noemen, dat door de dader overtreden is. Zo bijv.: „Overtreding van art. 25 sub 1 van het Reglement betreffende de Krijgstucht”. Deze omschrijving maakt alles behalve duidelijk wat er gebeurd is. Immers men blijft in het onzekere of de dader onvoldoende zorg heeft gedragen voor zijn uiterlijk voorkomen (en in welk opzicht dan) ofwel zich niet tijdig verschoond heeft, ofwel zijn kleding, nachtleger of wapens onvoldoende onderhouden, dan wel in een niet geoorloofde tenue rondgelopen heeft. Men bezigt zelfs wel verwijzingen, die volkomen onbegrijpelijk zijn zonder onderzoek van wettelijke bepalingen, waarmee de militair normaliter in het geheel niet te maken heeft en die soms moeilijk op te zoeken zijn. Bijv.: „Overtreding van art. 2 van het Bewakingsvoorschrift” in een geval waarin een militair zich had opgehouden in een verboden zône langs de grens.

Dergelijke omschrijvingen zijn dus onjuist. Men geve in plaats daarvan een beknopte doch duidelijke omschrijving van de laakbare gedraging.

Zeer vaak volgt achter de omschrijving van een vrij ernstig vergrijp de clausele „verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen”. Deze toevoeging moge het beleid van de strafoplegger, die op grond daarvan tot een mildere straf kwam, begrijpelijk maken, zij zegt niets omtrent de aard van deze omstandigheden, die voor een goed begrip van het gebeurde en voor een juiste waardering van de gestrafte van

evenveel belang zijn als het door deze gepleegde vergriep. Men zal dus goed doen, in plaats van deze weinig-zeggende clausule in het kort nader aan te geven, welke die verzachtende omstandigheden geweest zijn.

4. De straf van berisping.

Hierboven is reeds aangestipt, dat ten aanzien van de straf van berisping verschillende vormen mogelijk zijn (zie punt 2 sub a). Enige opmerkingen over deze straf mogen hier nog een plaats vinden.

Allereerst zij er dan op gewezen dat men, om begripsverwarring te voorkomen, goed zal doen het woord „berisping” uitsluitend te bezigen als men de *krijgstuchtelijke straf* bedoelt. Hoewel taalkundig van eenzelfde betekenis als bijvoorbeeld „aanmerking”, „terechtwijzing” enz., wordt het woord „berisping” in het militaire recht uitsluitend gebezigd ter aanduiding van de lichtste *krijgstuchtelijke straf*.

De wet zegt dan ook uitdrukkelijk in art. 6 W.K. laatste lid:

„Een aanmerking of terechtwijzing waarbij de tot straffen bevoegde meerdere niet uitdrukkelijk te kennen geeft, dat zij als straf van berisping moet worden beschouwd, geldt niet als straf.”

Een aanmerking of terechtwijzing kan dan ook door *iedere* meerdere worden gegeven, ongeacht of deze strafbevoegdheid bezit ja of neen, en vermelding op de straflijst vindt uiteraard niet plaats. Beklag ertegen is wel mogelijk, doch niet op de wijze van een beklag naar aanleiding van een opgelegde *krijgstuchtelijke straf*, doch op de wijze van een beklag terzake van een vermeende krenkende of onbillijke behandeling (art. 9 (4) Reglement betreffende de *Krijgstucht*).

Is dus niet iedere aanmerking of terechtwijzing te beschouwen als een straf van berisping, *indien* laatstgenoemde straf wordt opgelegd, *moet deze oplegging ook inderdaad met het toedienen van een berisping, van een terechtwijzing, gepaard gaan.*

Het is dus niet voldoende indien de compagniescommandant de dader, na hem te hebben gehoord, doet mededelen dat hij hem gestraft heeft met een berisping. Die berisping moet, door het toevoegen van berispende woorden hetzij aan het eind van het onderzoek, hetzij later, *ook inderdaad worden toegediend!* Dit laatste wordt maar al te vaak over het hoofd gezien.

Hetzelfde geldt in nog sterker mate ten aanzien van de *schriftelijke berisping*. Ofschoon dit nergens met zoveel woorden vastgelegd is, wordt toch algemeen, en m.i. terecht, aangenomen dat de schriftelijke berisping als een zwaardere vorm van *krijgstuchtelijke straf* geldt dan de mondelinge. Maar zeer vaak (ik ben zelfs geneigd om te schrijven: vrijwel altijd) *verzuimt de strafoplegger de schriftelijke berisping ook toe te dienen!*

En toch schrijft de wet dit met zoveel woorden vóór door in het eerste lid van art. 6 W.K. te bepalen, dat de schriftelijke berisping *bij gesloten brief* plaats vindt. Dat betekent niet, dat men de gestrafte in plaats van mondeling, schriftelijk in kennis stelt met de hem opgelegde straf, al laat art. 125 Voorl. R.I.D.K.L. deel A deze wijze van mededeling van een opgelegde *krijgstuchtelijke straf* aan de gestrafte toe en al zal deze vorm van mededeling wellicht bij de schriftelijke berisping regel zijn.

Maar, in welke vorm ook *mededeling* van de straf aan de gestrafte plaats vindt, de wet eist dat in geval van schriftelijke berisping, de tenuitvoerlegging van de straf, dus de *berisping zèlf bij gesloten brief* plaats vindt, m.a.w. dat door de strafoplegger een epistel met berispende inhoud wordt opgesteld en dat dit aan de gestrafte onder couvert wordt uitgereikt.

De inhoud van de schriftelijke berisping is dus iets anders dan de omschrijving van de strafreden, die vanzelfsprekend evenals bij elke andere strafsoort, op de straflijst moet worden vermeld.

Aangezien de inhoud van deze schriftelijke berisping mede van belang is voor een juiste beoordeling van het gebeurde, schrijft punt 9 van Bijlage G van het Voorl. R.I.D.K.L. deel A I voor dat een *afschrift van de schriftelijke berisping aan de straflijst gehecht moet worden*. Bij het afgeven van afschriften van straflijsten behoeven afschriften van schriftelijke berispingen echter slechts worden bijgevoegd als een hogere chef daarom uitdrukkelijk heeft verzocht.

5. De straf van verlaging en de maatregel van terugstelling.

Bijzonder hardnekkig is de begripsverwarring die bij velen bestaat omtrent verlaging en terugstelling. Het schijnt een bepaalde attractie te hebben, om te spreken over terugstelling bij administratieve maatregel als men de straf van verlaging bedoelt. Het kan daarom geen kwaad, de verschillen tussen beide nog eens duidelijk uitéén te zetten.

Allereerst is er een groot verschil naar de áárd. De *verlaging* is een krijgstuuchtelijke hoofdstraf ²⁾ en wordt dus door een daartoe bevoegd meerdere als straf opgelegd terzake van een of meer gepleegde krijgstuuchtelijke vergrijpen welker ernst deze zware en ingrijpende straf noodzakelijk maakt.

De *terugstelling bij administratieve maatregel* is mogelijk t.a.v. militaire ambtenaren beneden de rang van tweede-luitenant, krachtens het gestelde in art. 97 van het Reglement voor de militaire ambtenaren van de Koninklijke Landmacht, welk artikel geen bepaalde redenen, die tot de terugstelling aanleiding kunnen of moeten geven, noemt. En t.a.v. dienstplichtigen, vrijwilligers op korte termijn en vrijwilligers op de voet van een dienstplichtige, op grond van het gestelde in artikel 1, sub A, 5 van het Voorl. R.I.D.K.L. deel B indien zij de geschiktheid voor hun rang niet meer bezitten. Hieruit blijkt reeds, dat terugstelling in het algemeen niet terzake van een bepaald vergrijp, of zelfs maar terzake van een enkel feit plaats zal vinden, doch dat daarvoor nodig is, dat de betrokkene in de toestand geraakt is, waarin hij niet meer geschikt is voor zijn rang. Het is volstrekt niet nodig, dat dit door de schuld van de betrokkene zelf is teweeggebracht. Een voorbeeld moge dit duidelijk maken.

Een opperwachtmeester-administrateur moest op advies van de dokter een werkring hebben, die hem, méér dan zijn administratieve functie mogelijk maakte, in de buitenlucht deed vertoeven. Als opperwachtmeester-*instructeur* kon hij echter niet worden geplaatst, omdat hij de

²⁾ Dat ook de krijgsraad kan „verlagen” als bijkomende straf zij hier slechts terloops aangestipt.

geschiktheid daartoe niet verworven had. Hij werd derhalve op eigen verzoek bij administratieve maatregel teruggesteld tot wachtmeester der eerste klasse, kwam als zodanig bij de instructie, kwam al spoedig op de cursus voor O.W.I., slaagde en werd daarop weder bevorderd, nu tot opperwachtmeester-instructeur.

In dit geval was er natuurlijk van enige schuld bij de betrokkene in het geheel geen sprake. Maar ook in gevallen, waarin de onder-officier de geschiktheid voor zijn rang wél door eigen schuld verloren heeft, geschiedt een eventuele terugstelling bij administratieve maatregel niet om hem bijvoorbeeld voor zijn onvoldoende ijver te straffen, doch om hem de rang te ontnemen waartoe hij de geschiktheid niet meer heeft. Slechts indien men het nodig vindt, om hem voor *bepaalde* tekortkomingen of liever gezegd krijgstuuchtelijke vergripen te straffen, zal men kunnen overgaan tot het *opleggen van de straf van verlaging*. Maar dan moeten er dus concrete feiten zijn, die in de omschrijving van de strafreden kunnen worden opgenomen. Hieronder kan ook het betonen van onvoldoende ijver vallen.

Het verschil tussen verlaging en terugstelling wordt ook geaccentueerd door de bepaling van art. 97 van het Militair Ambtenarenreglement, dat een beroepsmilitair uitsluitend *op eigen verzoek* bij administratieve maatregel kan worden teruggesteld. Hiervan is uiteraard bij de straf van verlaging geen sprake.

Er zijn nog meer verschillen tussen de verlaging en de terugstelling bij administratieve maatregel. Tot het opleggen van de straf van verlaging is *elke* meerdere bevoegd, die volledige strafbevoegdheid bezit. Terugstelling kan t.a.v. de dienstplichtigen, de vrijwilligers op korte termijn en de vrijwilligers op de voet van dienstplichtige beneden de rang van vaandrig geschieden door de *Regimentscommandant* (zie art. 1 sub A5 van het Voorl. R.I.D.K.L., deel B). Vaandrigs kunnen slechts worden teruggesteld door de *Minister van Oorlog, c.q.* op voorstel van de betrokken regimentscommandant. Ten aanzien van het beroepspersoneel merkten wij reeds op, dat dit slechts op eigen verzoek kan worden teruggesteld. En dan nog alleen indien er niet bepaaldelijk reden bestaat tot ontslag uit de dienst. De bevoegdheid berust ook t.a.v. dit personeel bij de *Minister van Oorlog*.

Een typerend verschil tussen verlaging en terugstelling is verder nog, dat verlaging altijd geschiedt tot de stand van soldaat, met aanduiding van de klasse waarin de verlaagde zal komen. Terugstelling kan daarentegen geschieden tot de naast-lagere rang, of tot een lagere rang. Een adjudant-onderofficier kan dus slechts worden *verlaagd* tot soldaat, doch hij kan worden *teruggesteld* tot sergeant-majoor, sergeant eerste klas, sergeant, korporaal of soldaat.

Wenst de gestrafte zich over de straf van *verlaging* te beklagen, dan zijn op dat beklag de voorschriften van art. 61 en volgende van de Wet op de Krijgstucht van toepassing; zo onder meer de bepaling dat in verband met mogelijk beklag de straf niet direct ten uitvoer wordt gelegd (art. 63 W.K.).

Over de *terugstelling* kan de betrokkene zich beklagen als over een krenkende of onbillijke behandeling (art. 9 (4) van het Regl. betr. de Krijgstucht) en, als hij militair ambtenaar is, door een uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht en uiteindelijk van de Centrale Raad

van Beroep te vragen. Het Hoog Militair Gerechtshof heeft met zodanig beklag geen bemoeienis.

Nogmaals, de terugstelling is géén straf en wordt dus ook niet op de straflijst ingeschreven.

6. De verplichting, om bij de strafoplegging de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van de dader in aanmerking te nemen.

Deze verplichting, neergelegd in art. 37 W.K. hangt ten nauwste samen met de opvoedkundige taak van de meerdere en met het eerste doel van de krijgstuhtelijke strafoplegging, namelijk verbetering van de dader. Zij sluit ook ten enenmale uit, dat bij strafoplegging een tevoren vastgesteld tarief zou worden gevolgd (verboden bij art. 29 R.K.).

Het spreekt wel vanzelf, dat een strafoplegger, die te bepalen heeft welke straffen moeten worden opgelegd bijv. aan drie soldaten, die tezamen een half uur na het avondappél zijn binnengekomen, in het algemeen geneigd zal zijn aan de drie delinquenten gelijke straffen op te leggen. En vaak zal dit ook juist zijn. Maar als er bij die drie soldaten twee zijn, die nog nimmer behoeften te worden gestraft, terwijl de derde reeds een respectabele straflijst heeft, waarop het „te laat binnen” meer dan eens voorkomt, dan zal men van een gelijke bestraffing moeten afzien. Immers men zou dan òf de „brave broeders” onnodig hard aanpakken, òfwel de door de wol geverfde ten enenmale onvoldoende corrigeren. Er zal dan in een dergelijk geval dus zeker verschil gemaakt moeten worden.

Men zal goed doen, dit onderwerp bij een „theorie krijgstuht” eens ter sprake te brengen. Na een korte toelichting zullen de manschappen zeer goed begrijpen, dat de schijnbare onbillijkheid, gelegen in een ongelijke bestraffing van gelijke vergrijpen, in werkelijkheid het gevolg is van een wèl-overwogen in-aanmerking-nemen van de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van de verschillende daders.

Voor een werkelijk goed hanteren van de strafbevoegdheid is het nodig, dat de tot straffen bevoegde meerdere zijn ondergeschikten grondig kent. Niet alleen voor wat betreft hun gedragingen in het militaire leven, maar ook in verband met hun particuliere en huiselijke omstandigheden, die zoveel invloed kunnen hebben op 's mans gedrag in dienst. De meerdere moet méér, véél meer van de ondergeschikte weten dan alleen de inhoud van diens straflijst. En toch, zelfs die straflijst wordt zovaak bij de strafoplegging niet geraadpleegd. Vele straflijsten zijn een ernstige beschuldiging aan het adres van de strafoplegger. Wat te denken van de paedagogische kwaliteiten van een compagniescommandant die kans ziet om een man twaalf tot veertien keer te straffen voor vrijwel soortgelijke vergrijpen, en daarbij schijnbaar volkomen willekeurig varieert tussen twee en vier dagen licht arrest! Men vraagt zich af of die commandant dan nooit eens zal opvliegen en zeggen „nu is het uit!”. Ik wil hier volstrekt geen pleidooi voeren voor een systeem van zwaar straffen, maar als men ziet dat zachte middelen niet helpen, dan is een enkele forse tik hard nodig en meestal voldoende om de schrik er in te brengen. En het resultaat beperkt zich in de regel niet tot de delinquent zelf!

Men ziet ook straflijsten waarop ettelijke straffen van streng arrest prijken, zonder dat deze zwaardere straffen merkbaar resultaat hebben. Deugt dan die straf van streng arrest niet meer? Och, dat wel, maar er zijn tegenwoordig helaas nog al heel wat mensen, die slechts de materiële invloed van de straf ondervinden. En dezulken redeneren allicht: je kunt beter rustig in de cel zitten dan je druk maken voor de dienst. Slechts het verlies van een vrije Zondag maakt enige indruk op hen. Wanneer dit nu oorlogsvrijwilligers zijn, zal men in de regel niet beter kunnen doen dan hen zo spoedig mogelijk uit de dienst te verwijderen. Dienstplichtigen echter zullen op een andere wijze moeten worden aangepakt en dan is een heropvoedingsperiode in de tuchtklasse wellicht de aangewezen oplossing. In ieder geval is voor dit soort lieden verzwaaard arrest een betere straf dan streng arrest.

Het bepalen van de juiste straf in ieder afzonderlijk geval is geen gemakkelijke taak ³⁾. Maar de commandant die zich de moeite geeft om deze taak zo goed mogelijk te volbrengen dient zowel het belang van de krijgstucht als dat van de aan hem toevertrouwde ondergeschikten.

³⁾ Met de Wet in de hand komt men er nog niet. De Wet kent bijv. zeer lage minima, die in de practijk zelden of nooit zullen worden opgelegd. Zo zal geen strafoplegger er aan denken om iemand te straffen met enige dagen de verplichting om 5 minuten vóór het avondappèl binnen te zijn. Zo zal een straf van 1 dag licht arrest slechts in uitzonderingsgevallen nodig kunnen zijn en effect sorteren. Eist het vergrijp geen strengere straf, dan zal men meestal beter doen, door de delinquent met een flinke uitbrander heen te zenden!

Het Gebruik van Tanks in Nederlandsch-Indië

door C. A. HESHUSIUS,
Eerste Luitenant der Pantserstroepen K.N.I.L.

IV (Vervolg van blz. 569)

HET GEBRUIK BIJ STRAATGEVECHTEN

Inleiding.

In het bijzonder wordt bij het schrijven van dit artikel gedacht aan de grotere steden op het eiland Java.

Men behoeft geen profeet te zijn, om te voorspellen, dat in enige nog niet bezette steden op Java, indien eenmaal gestreden zal worden, verwoede straatgevechten zullen worden gevoerd. Speciaal in die steden, waarin zich een laatste groep desperados en fanatici heeft genesteld, om dit laatste bolwerk te verdedigen, zal hevige weerstand worden ontmoet; weerstand, die op primitieve, tot zelfs hypermoderne wijze zal geleverd worden. ¹⁾

De invloed van de Japanse tactiek moet niet over het hoofd worden gezien, hetgeen reeds bleek in de slag om Soerabaja in 1945, waar mede

¹⁾ Dit artikel werd geschreven vóór de aanvang der politionele actie.

door de grote invloed van Japanse instructeurs, de verdedigers zeker successen hebben geboekt.

Met tanks bedoelen wij de tanks, zoals het K.N.I.L. die ter beschikking heeft, n.l. de 14 tons Stuart tanks.

Grotere types tanks — wij doelen op de Sherman tanks der Mariniers — zullen het hieronder te schetsen beeld derhalve gunstiger maken. Pantserauto's zullen, hoewel e.e.a. iets zal afwijken van het inzetten van tanks, vaak in principe hetzelfde beeld geven.

Structuur van de Indische grotere stad.

Nemen wij de steden van 50.000 en meer inwoners, dan geven deze het globale volgende beeld:

- a. een brede ring van stadskampongs om de stad heen.
- b. de „echte stad”, i.c. de Chinese handelsbuurt en het centrum met de grote gebouwen met kleine, of in het geheel geen voortuin.
- c. de Westerse of Europese buurt, gelijkende op een villadorp.

De randkampongs gelijken op gewone kampongs, doch zijn groter, dicht opeengebouwd, met smalle straatjes en vele sloten en kanaaltjes. De „echte stad” geeft met enige fantasie het beeld van een Europese stad, met nauwe straten, winkels, pakhuizen en verdiepingshuizen. Vooral de Chinese wijk is een zeer brandbaar stadsgedeelte en met branden in deze buurten, dient zeker rekening gehouden te worden. De Westerse buurt heeft in tegenstelling met de handelsbuurt bijna geen aaneengesloten huizenrijen, terwijl steeds grotere erven en voortuinen worden aangetroffen.

De aard van de Inheemse verdedigers.

De verdediging zal zich kenmerken door gemis aan discipline en eenhoofdige leiding. In de getalsterkte van de vijand zullen wij een kleine groep intellectuele tegenstanders aantreffen, gesteund door Japanners en daarnaast de grote groep meelopers en de nog grotere groep van weifelaars en opportunisten. Het moreel bij de leiding zal hoog zijn; bij de andere categoriën echter zeer laag. Het algemeen optreden moet dusdanig hard en snel zijn, dat de weifelaars er niet aan zullen denken, weerstand te bieden.

De tegenstander zal geen succes worden gegund, waarbij eerste vereiste is, dat niet gewiefeld mag worden, daar weifelen bij de Oosterling in het bijzonder gelijk staat met zwakte onzerzijds. Bij ontmoeten van volksmenigten zullen de leiders nimmer in de voorste gelederen staan, zodat steeds in voorkomend geval allereerst in de achterste rijen gevuurd dient te worden. Uiteindelijk willen wij volledigheidshalve een groep rampokkers en brandstichters noemen, die, ook wanneer zij geen tegenstand bieden, onverbidde vernietigd dienen te worden, door het grote kwaad, dat zij ons met hun practijken kunnen berokkenen.

Het voordeel van de tank in het straatgevecht.

De vuurkracht van de tank zal zeer tot zijn recht komen. De rechte straten bieden ruime schootvelden voor het tankgeschut en de mi-

traillieurs. De pantsering beschermt de bemanning tegen het gros der wapens van de tegenpartij, in een gevecht met weinig of geen dekking. De snelheid van de tank biedt kansen voor bliksemsnelle stoten, terwijl de schokkracht voordelig kan zijn voor bliksemsnelle stoten, terwijl versperringen en lichtere muren. Het element verrassing kan vaak met tanks tot zijn recht komen, terwijl het morele effect op de huidige verdediger van doorslaggevende invloed kan zijn. Het gros der Oosterlingen koestert een heilig respect voor tanks en deze wetenschap moet door ons ten volle worden uitgebuit. Weinig tanks, eventueel dan nog gevolgd door infanterie boven op de tanks, of infanterie in gepantserde auto's, zal speciaal door de martiale indruk, een machtig middel van machtstentoonspreading vormen. Op deze wijze kunnen grote wijken afgepatrouilleerd worden, met weinig infanterie-inzet.

Verdedigers met laag moreel zullen reeds wegluchten, indien enige tanks al vurende naderen, hetgeen op vlakke straten ook nog effect sorteert door treffers. Het geloei der tanks en de sirenes kunnen in dit stadium zelfs een paniek veroorzaken.

Het nadeel van de tank in de straatgevechten.

Aan een der voornaamste eisen voor tank-inzet kan niet voldaan worden, n.l. aan de eis „gunstig terrein”. Niet alleen kan men een net van straten geen terrein noemen, doch gunstig is dit ook niet. Straten geven nu eenmaal geen kans op de manoeuvre, die het gebruik van tanks nu eenmaal zo typeert. Nauwe straten en slopjes zijn zelfs zeer ongunstig voor tanks.

De massa-inzet van tanks — eveneens een principe — kan in nauwere straten evenmin tot zijn recht komen. De tank zal in de straten vaak noodgedwongen als eenling moeten worden ingezet, of ten hoogste in de eendenformatie, vlak achter elkaar, hetgeen talloze bezwaren geeft. Meer dan ooit zullen de tanks in de nauwe straten door infanterie moeten worden beschermd. De normale nadelen van de tank zullen in de straten nog bedenkelijker gaan worden. Wij noemen voorlopig slechts: grote dode hoek, brandgevaar, het „blind” en „doof” zijn van de tank!

Algemene opzet van de aanval op de stad.

Het principe moet zijn: verrassing en snelheid. Een langzaam en omzichtig naderen te voet is, zo dit ook maar enigszins mogelijk is, na te laten. De aanval moet meteen gelukken en moet derhalve een „Blitz”-aanval zijn. Een krachtige spits, bestaande uit een groot aantal tanks en z.m. pantserauto's, begeleid door infanterie op overvalwagens en carriers, moet onmiddellijk doorstoten tot in het centrum van de stad. Dadelijk na deze spits, moet zonder dralen meer infanterie op trucks, bijgestaan door pantserauto's, in het kielzog van het pantser meesnellen. Pas achter deze snelle inleiding kunnen troepen met langzamer tempo volgen. Door deze snelle eerste stoot zal reeds een overweldigend moreel succes worden geboekt. Verbindingslijnen van de verdediger zullen worden doorgesneden, terwijl commandoposten in het centrum door deze overval verrast zullen worden en de toch reeds inferieure leiding een lelijke deuk incasseren.

Een kern van infanterie zal dadelijk reeds in het centrum genesteld zijn. De verdediger heeft dan dus reeds onze troepen in de rug. De pantserspits zal trachten de beweging door te zetten en zodoende telkens door stoten langs de grotere straten, de stad in moten trachten te snijden. Waar snelheid hier op de voorgrond staat, zullen de veiligheidsmaatregelen miniem zijn, doch risico's moeten in dit stadium aanvaard worden. De pantserspits zal zoveel mogelijk vuur uitbrengen en met snelle sprongen de straten doorrijden, waarbij slechts even vuur op sleutelpunten mag worden uitgebracht en daarna deze sleutelpunten voorbijgetrokken worden. Commandoposten zullen zwaarder bevuurd worden, waarbij men gebruik make van het geschut en van brandmunitie. Blijkt ergens een sleutelpunt te veel weerstand te bieden, dan wordt dit zonder meer uit de weg gegaan en zal worden getracht het punt in de rug te beschieten, waarna weer wordt doorgereden. De commandant der pantserspits zal zeer vrij in zijn bewegingen moeten worden gelaten. Initiatief speelt hierbij een doorslaggevende rol. Nimmer zal de pantserspits in de kleine patrouilles worden opgedeeld.

Een steeds toenemende stroom van binnenrukkende infanterie zal de successen van de pantserspits trachten uit te buiten, door werken van binnen naar buiten, hetgeen impliceert, dat de eerste aanvals-allee wordt vrijgehouden als aanvoerader. Een reeds dadelijk isoleren van de weerstandshaarden en het dadelijk doen bezetten van hoge observatiepunten behoort in het plan van de algemeen commandant een voorname plaats in te nemen. Het consolideren van geïsoleerde weerstandshaarden moet pas een secundair bedrijf vormen.

De algehele opzet van het plan wordt geregeerd door de voorwaarde, dat de beginstoot van de pantsertroepen onverwacht komt en uit een door de vijand niet verwachte richting.

Verkenning.

Hoewel door deze werkwijze een verkenning slechts summier kan geschieden moet de algemeen commandant er naar streven, zoveel mogelijk kennis van de vijand en de stad te vergaren. Een onmisbaar attribuut hiervoor is een plattegrond, op royale schaal. Deze plattegrond dient tevoren door alle ondercommandanten en in het bijzonder door de commandant der pantserspits zorgvuldig bestudeerd te worden. Luchtfoto's, welke schuin zijn genomen, helpen naast de plattegrond, om het beeld van de stad duidelijk te maken. Indeling van militairen, die de stad goed kennen, is van groot belang voor de voorste afdelingen en de pantserspits. Langzame en zorgvuldige verkenningen van de grond af zijn bij dit systeem slechts uit den boze, daar zij de verrassing ten eerste volkomen prijsgeven en bovendien een teken van zwakheid zullen interpreteren in het brein van de tegenstander uit deze gewesten.

Uit de plattegrond, de luchtfoto's, de gegevens van militairen die de stad kennen en uit spionnen en Nefis-berichten, kan de algemeen commandant de volgende punten te weten komen:

- a. Wat moet mijn doorstoot-ader zijn?
- b. Waar ligt mijn gereedstelling?
- c. Welke wijken zijn gemakkelijk te barricaderen?
- d. Waar liggen de gemakkelijk te vernielen bruggen?

- e. Waar zou de tegenstander mijnen gelegd hebben?
- f. Waar zitten de grootste weerstandshaarden waarschijnlijk?
- g. Hoe zal de vijandelijke communicatie zijn?
- h. Wat zijn de gevaarlijkste randkampongs?

Door deze gegevens kan de algemeene commandant bevrijd worden van enige brandende vraagpunten, waarvan wij als voornaamste willen noemen:

1. Hoe groot moet mijn pantserspits zijn?
2. Hoe groot moet mijn gemotoriseerde infanterie-stootgroep zijn?
3. Hoe groot moet mijn reserve zijn?
4. Wat zijn de taken van deze drie groepen?
5. Waar moet ik steunend vuur leggen? (artillerie).
6. Hoe moeten de verbindingen worden gelegd? (artillerie).
7. Waar en op welke flank moet ik de aanvalsader beveiligen?
8. Welke gepantserde verkenningen moet ik laten verrichten nadat het schema succes heeft geboekt?

Opgemerkt dient te worden, dat een voorafgaand luchtbombardement meer schaadt dan baat. Bommen geven kans op grote puinhopen en branden, welke een optreden van een pantserspits zeer kunnen bemoeilijken, zo niet geheel beletten. Het zelf veroorzaken van extra barricades zou stupide zijn.

Tijdens de gevechten zullen kleinere verkenningspatrouilles de verkenningen op gebruikelijke wijze doorzetten.

Typerende kenmerken van straatgevechten.

Ook indien de „Blitz”-opzet lukt en zeer zeker wanneer deze mislukt, of slechts gedeeltelijk succes boekt, zullen straatgevechten aan de orde van de dag zijn, ook op kleinere schaal, voordat de stad geheel in onze handen is.

Voor alle troepen, dus ook voor tank-eenheden, is het van belang, te weten, hoe het karakter van verwoede straatgevechten zal zijn. Hoewel deze strijd alle tussenfazen te zien zal geven van de aanval af met het blanke wapen, tot de artillerie van de vijand, gaan de volgende belangrijke punten meestentijds wel op:

1. Strijd ook in de 3e dimensie (verdiepingsgebouwen, balkons, kelders).
2. Goede dekking voor verdedigers en slechte dekking voor aanvallers.
3. Ernstige verliezen aan beide zijden.
4. Moeilijke contrôle.
5. Grote schootsvelden met langgerekte vorm
6. Ongunstige morele uitwerking voor aanvaller.
7. Zenuwslopend werk.
8. Moeilijke doelbepaling door vele echo's.
9. Tal van hinderlagen en vuurovervallen.
10. Ricochettreffers door eigen vuur, in eigen troepen.
11. Enorm rumoer.
12. Slopjes zijn levensgevaarlijk.
13. Verborgene opstelling der vijandelijke wapens, vooral automatische.
14. Strijd tegen complete forten in grote betonnen gebouwen.
15. Gevaar door zware branden.

Voor tanks kunnen wij daarbij voegen, de volgende ongunstige omstandigheden, n.l.

1. De onmogelijkheid om in een slopje te keren.
 2. Doordat de bovenpantsering gering is, is deze zijde dus kwetsbaar.
 3. Van boven af geworpen brandende benzine kan een tank doen ontvlammen
 4. Recce-Stuart tanks zijn van boven volkomen open.
- Deze bezwaren spreken in brede straten veel minder.

Aanvalsdetachementen bij kleinere gevechten.

De samenstelling van aanvalsdetachementen kan het volgende beeld geven: Tanks - infanterie, te voet of in gepantserde overvalauto's - pioniers - enige stukken artillerie of AT-geschut - vlammenwerpers. De algemeen commandant zal uitmaken hoe sterk ieder dier wapens in ieder detachement zal zijn.

Soorten aanvalsformaties.

Er zijn drie soorten formaties mogelijk, t.w.:

1. Langzaam optrekken in een zwak doch breed front.
2. Snel optrekken in een sterk en breed front.
3. Snel oprukken in een nauw doch machtig front (speer; „Schwerpunkt“)

De eerste methode is verwerpelijk. De tweede wijze is aannemelijk. De derde methode waarborgt doorslaande successen en is de beste.

Steeds zullen samenstellen van drie evenwijdige straten genomen worden, waarbij de middelste straat als reserve dient te worden aangemerkt. Door de middelste straat kunnen versterkingen via dwarsstraten de twee buitenste straten bereiken. De commandovoering gaat van de middelste straat uit. In de twee buitenste straten zullen op iedere naar buiten gerichte dwarsstraat infanterie-onderdelen doch liever tanks, het voorbijtrekken van de aanvalstroepen dekken. In iedere aanvalstraat zal het volgende aanvalsbeeld te zien zijn en de volgende mogelijkheden:

- a. infanterie voorop en daarna de tank(s).
- b. infanterie op de tank(s).
- c. sappeurs voorop voor mijn-opruimingswerkzaamheden; daarna tanks, die de sappeurs beschermen en dan de infanterie.

De eerste en de laatste mogelijkheid zullen zich beurtelings voordoen. Vele factoren, teveel om op te noemen, doen de commandant in iedere straat zijn aanvalswijze beslissen (b.v. mijnengevaar). De mogelijkheid onder b zal alleen dan mogelijk zijn, indien niet zwaar gevuurd wordt en er geen betere en snellere vervoerswijze mogelijk is voor de infanterie. De beste vervoerswijze naast het lopen, zal zijn het vervoer op gepantserde overvalauto's.

Factoren voortank inzet.

Tanks zullen zoveel mogelijk geconcentreerd worden ingezet (pantserpits). Het verdelen van tanks mag alleen geschieden voor consolidatie doeleinden en detail straatgevechten.

Tanks in massa geeft dadelijk doorslaande grote successen.

Decentralisatie van tanks geeft slechts plaatselijke succesjes.

Tanks kunnen goed chargeren, wanneer de verdediger weinig AT geschut heeft. Bij grote hoeveelheden AT geschut behoren tanks behoedzamer op te treden en zullen nauwer gesteund moeten worden door infanterie en artillerie.

Tanks lenen zich in het bijzonder voor strijd tegen sleutelgebouwen, vuur op barricades, afsluiten van straten, snel optrekken door bressen, aanvallen op grote mensenmassa's, vuur op pillboxen en mitrailleur-nesten, rammen van weerstanden, schoonvegen van lange straten.

Ageren in 's vijands rug is het summum van tanksucces. In het stadium van de kleinere strijd zullen tanks onderkende en aangewezen doelen krijgen te verontzijdigen.

Met dit al zullen de tanks blindelings op hun radio's moeten vertrouwen, daar alle verbindingen afhangen van de radio. Slechts bij kleinere acties mogen bij wijze van uitzondering tanks als eenling worden ingezet (straatgevechten zijn de enige uitzondering).

Immer moet bij het ontwerpen van tankaanvallen de volgende reeks vragen gunstig kunnen worden beantwoord:

1. Wordt de vuurkracht van de tanks uitgebuit?
2. Wordt het pantser van de tanks uitgebuit?
3. Wordt de snelheid en beweeglijkheid uitgebuit?
4. Wordt de schokkracht uitgebuit?
5. Wordt de morele factor uitgebuit?

Manoeuvre der tanks.

Slechts op grote pleinen en open ruimten zullen tanks ideaal kunnen manoeuvreren en zeer goed aan deze eis voldoen. Wij denken aan sportvelden, parken, pleinen, aloon aloons, brede boulevards, volkstuintjes, e.d. De Europese wijken geven de meeste kans op de manoeuvre. De andere wijken nagenoeg niet. Nauwe straten reduceren de manoeuvre tot nul.

Tijdstip van de tankaanval.

Tanks kunnen des nachts in de gereedstelling arriveren en de nadering volvoeren.

Optreden in nachtgevechten mag nimmer met tanks gebeuren, daar tanks in de duisternis nagenoeg waardeloos zijn als „tank”. In de nacht moeten tanks een nog niet geheel veroverde stad daarom verlaten, tenzij zij een 100 % beveiliging ontvangen gedurende de duisternis. 's Nachts mogen tanks alleen maar een statische vuurtaak aangewezen krijgen, waarbij zij ten hoogste over hun beveiligingstroepen heen een vuurtaak krijgen, waarbij blindelings vuren enige taak is. Het localiseren van vuur in de nacht is zeer moeilijk en bovendien zijn tanks in de duisternis hulpeloze kolossen. Zoeklichten van tanks geven matige resultaten. Passief blijven in de nacht is de beste oplossing voor tanks. Japanners en door deze opgeleide fanatici zullen zeker in de nacht daden van sabotage tegen de tanks trachten uit te voeren (brand, besluisping, explosies), waarbij de tegenstander weet, dat tank

eenheden een zeer geringe mankracht hebben. De aanval moet geschieden bij het morgenkrieken en slechts gedurende het daglicht moet een beroep op de tanks worden gedaan. Met het tijdstip van de tankaanval hangt nauw samen, de tijdsduur waarin tanks gebruikt kunnen worden. Het rijden met gesloten kleppen werkt zeer afmattend op de bemanning, zodat een optreden van 2 à 3 uur achtereen als maximum moet worden gesteld. In de tropen moet met dit maximum niet gespot worden. In de tanks is een zeer slechte ventilatie, terwijl het lopen op vliegtuigbenzine (80 octaan!) in het inwendige een vergiftiging voor de bemanning veroorzaakt. Uitgeputte bemanningen zijn niet meer op hun plaats en moeten afgelost worden. De kans voor ineenstortingen en „afknappen” is bij de sterkste lichamen mogelijk.

Bij alle aanvalsbevelen moet absoluut rekening gehouden worden met het feit dat alle Stuart tanks minstens een uur per dag nodig hebben aan onderhoud (maintenance). Verwaarlozing van dit uur, of zelfs beknibbeling, geeft aanleiding tot veel ellende. Slechts de practijk kan dit aan een ieder demonstreren.

Waarde van de Stuart tank bewapening.

Het kanon van 37 mm is een machtig wapen, behalve tegen stevige stenen gebouwen. De projectielen van dit kanon zullen weliswaar flinke muren kunnen doorboren, doch de uitwerking bij niet dadelijk treffen, is slechts matig. Voor uitwerking op grote en stevige gebouwen diene men in de eerste plaats artillerie in te zetten.

Het pantser projectiel van dit kanon doorboort alle te verwachten weerstands pantsers, of deze van beton of staal zijn (staal tot 4 cm). Vijandelijke tanks (Japanse tankettes, Vickers van 4 en 5 ton, Japanse medium tanks van 15 ton), pantserauto's en gepantserde auto's vallen allen ten prooi aan het 37 mm kanon met pantsergranaten en zelfs brisantgranaten.

De schilden van vijandelijke AT kanonnen en veldgeschut zijn tegen geen dezer projectielen bestand, terwijl ook de pantserkogels der mitrailleur de schilden onder bepaalde omstandigheid zullen doorboren.

De brisant munitie van 37 mm is ideaal tegen lichte versterkingen, menigten en barricades, terwijl onderkende nesten in huizen hiermede vernietigd kunnen worden. De kartets wordt gebezigd tegen menigten op maximum 200 meter en bij zelfverdediging. De mitrailleurs hebben om de vier pantserpatronen een lichtspoor patroon, waardoor het richten zeer eenvoudig is. Brandmunitie is aanwezig. De rookmortieren der koepeltanks werpen hun rookbommen slechts tot op maximum 100 meter en hebben een zuiver defensieve taak. Voor inevelen van het zicht voor vijandelijke wapens in zijstraten zijn zij echter zeer geschikt. Het seinpistool geeft goede kansen voor tekens en doelaanduiding. De mitrailleur van 12,7 mm op de recce-tanks heeft uitwerking tegen doelen achter middelmatig pantser (i.e. tegen alle te verwachten pantser voertuigen van de vijand en tegen schilden van geschut). De 2" rookmortier van de recce-tank heeft een grotere dracht en is in tegenstelling met de 4" rookmortieren der koepeltanks met de hand te richten en verstelbaar. Zij heeft ook phosphor munitie (brand). De z.g. „3e-mitrailleur” der koepeltanks is een luchtdoel mitrailleur en kan tegen

hoge gebouwen worden gebruikt. De koepelbewapening der tanks leent zich minder tegen vuren van vlak bij op verdiepingen, wegens de geringe declinatie.

Ernstige vijanden der tanks in straatgevechten.

1. Brandbommen, Molotov-cocktails, benzine flessen, sticky bombs, phosphorgranaten.
Deze kunnen vooral uit ramen der etages op de luchtroosters der tanks geworpen worden.
2. Handgranaten, geworpen in open koepels of in recce-tanks.
3. AT geschut en veld-artillerie.
4. Tankjagers en fanatici (Japanse invloed, Mohammedanen).
5. Piats, tankbussen, launchers, bazookas, e.d
6. Mijnen en ingegraven bommen.
7. Trekbommen, voortgetrokken aan een touw uit keldergaten.

Verder is een brandende straat zeer gevaarlijk voor tanks, terwijl rook en ineens stortende huizen de terugweg voor een tank kunnen belemmeren. Brandende straat oppervlaktes kunnen door in benzine gedrenkt stroo, de tanks vlam doen vatten.

Nauwe samenwerking met de infanterie.

Bij kleinere acties ter consolidering van wijken, zal een langzaam optreden met de zuiverende infanterie plaats vinden. De actie moet zeer juist gecoördineerd worden en de vuursteun van de tanks op juiste wijze worden gehanteerd. Bij gezamenlijk optreden op deze schaal zijn tanks een hulpwapen voor de infanterie, waarbij de infanterie commandant het tactische bevel over de tanks krijgt. De technische commandant blijft echter de tank commandant. Dadelijk blijkt wel, dat een goede liaison onontbeerlijk is. Iedere infanterie commandant zal dan ook vergezeld worden van een tank-liaison-officier (c.q. onderofficier), die overal present moet zijn, waar met tanks wordt samengewerkt en nimmer van de infanterie commandant mag wijken. De T.L.O. geeft de bevelen der infanterie commandant door naar de tanks in een zekere „tank-taal” en geeft de infanterie-commandant, ook ongevraagd, tank-technische en -tactische adviezen.

De T.L.O. en de tank commandant zijn radiografisch verbonden. Van de goede samenwerking tussen de T.L.O. en de infanterie commandant hangt derhalve veel af. De tank commandant kan in het raam van zijn opdracht, op eigen initiatief, in spoedgevallen enigszins afwijkend optreden.

Van groot belang is, dat de infanterie niet alleen door de tanks wordt gesteund, doch dat de infanterie ook de tanks direct beschermt. Zeker in het langzame tempo der consolide ring, zullen de tanks grote behoefte aan nabijverdediging hebben. Dit verkrijgt men door per tank een z.g. „close-escort” in te delen, op de wijze van een lijfwacht. Het c.e. staat onder rechtstreeks bevel van iedere wagen commandant en staat los van de sectie of peloton, waaruit het gelicht is. De taak van het c.e. is het voorkomen van directe aanslagen op tanks, door tankjagers en fanatici (zelfmoordgroepen), met middelen als genoemd

onder ad 1, in vorige paragraaf. Het c.e. zal zich steeds bij de tank bevinden, daarbij lettende nimmer op kortere afstand dan 10 meter van iedere tank te zijn, in verband met ricochet treffers, die voor de tank bestemd waren. Het c.e. worde bewapend met sub-automaten (sten, Owen of tommy gun), bajonet en handgranaten. Het is een groepje van twee man per tank en zal een wakkere en onverschrokken aard van de man vragen.

Per straat kan bijvoorbeeld een tank en een peloton infanterie optrekken. De tank zal de voorste twee secties volgen, welke links en rechts tegen de huizen lopen en elkander met vuur dwars over de straat beschermen. Bij de voorste secties behoren mijnzoekers met mijn detectors te lopen, die ook barricades moeten afzoeken. De tank steunt de opmars van de secties, vooral bij het passeren van zijstraten. In de te passeren zijstraten zal de tank telkens naar de niet beschermde flank vuur uitbrengen, om de infanterie te beschermen, terwijl zo nodig in de zijstraat een rookbom wordt geschoten. Het pantser van de tank zal derhalve uitgebuit worden. Achter de tank bevindt zich de pelotons staf en de derde sectie, die de rug van de groep beschermen en als reserve optreden. Het close escort kan bij de derde sectie lopen. Het indelen van de derde sectie als close escort heeft het nadeel, dat wanneer zij plotseling naar voren moet snellen, de tank onbeschermd staat. Het c.e. moet derhalve permanent ter beschikking van de tank blijven.

De tank volgt de sprongen der infanterie en kan in voorkomende gevallen ook voor de infanterie worden gebruikt. Wanneer er voortuinen en erven zijn in de straten, zal de infanterie vaak voor een groot deel hierin verdwijnen en staat de tank met de zo broodnodige twee mans bescherming tenminste niet alleen op de weg! Om troepen te sparen, zal de flankbescherming bij zijstraten, aan de tanks worden overgelaten. Tanks zullen speciaal op verdachte ramen vuren en in het bijzonder op kleine gaten in de muur, die onschuldig lijken. Daar de vijand, wanneer hij met geweren schiet, dit meestal van de rechterschouder doet, zal langs de linker zijkant van de straat de meeste kans zijn op treffers in de schuttersgelederen. Op verzoek van de infanterie commandant, kan een tank een bres rammen tot in één- of tweesteens stenen huizen. Bomen tot een doorsnede van 25 cm, kunnen, indien zij bemand zijn door snipers, door de tank omver gereden worden. Door het infanterie gevecht op korte afstand en de heersende chaos, moet de infanterie voorzichtig zijn met het bewegen voor de wapens van de tank langs. Infanterie in de vuurstrook van een tank belet niet alleen het tank vuur, doch krijgt verliezen door eigen vuur.

De schutters der tank moeten terdege op vriend en vijand letten, opdat geen fatale eigen verliezen plaats vinden. De stenen muren geven grote kans op de meest grillige ricochet werking van het tankvuur. De infanterie zij hiervoor gewaarschuwd.

Anti tank wapenen worden dadelijk door al het infanterie vuur onder schot genomen, terwijl de infanterie op haar beurt onmiddellijke vuuropening op een vijandelijke mitrailleur doen verwachten, van de zijde van de tank.

De doelaanduiding is een zeer belangrijk, tevens uiterst moeilijk hoofdstuk. De infanterie moet onder ongunstige omstandigheden een

doel voor de tank duidelijk aangeven. Aanwijzingen van: „Schiet eens op die mitrailleur”, zonder meer, zijn onuitvoerbaar. Een nadere aanwijzing is noodzakelijk, waar de tank dit doel vaak niet ziet. Middelen voor deze aanwijzing zijn o.a. lichtspoor munitie, een rookgranaat of een schot met een seinpistool op het doel. Daarna wordt gemeld: „Dit was het doel!”, om te voorkomen, dat bij misschieten op het verkeerde doel wordt gevuurd (“Watch my burst!”)

De radio moet voor doelaanduiding perfect in bedrijf zijn.

De wagen commandanten der tanks zullen zoveel mogelijk nu en dan de bovenkleppen van de tank openen (voor enkele seconden), voor contact met de infanterie commandant, door een persoonlijk gesprek. De infanterie commandant zorge daarbij achter het lichaam van de tank te staan, alwaar hij een redelijke dekking vindt.

Hooggelegen punten zijn voor beide wapens zeer gevaarlijk en de aandacht mag daarom niet van deze punten worden afgeleid. Tegen doelen in zeer hoge huizen, moet de tank een zekere grotere schootsafstand hebben. De 2" mortier der infanterie geeft geen uitwerking tegen huizen en de 3" mortier slechts tegen huizen zonder dak. Een rookgranaat in een venster geschoten belemmert het gerichte vuur van de vijand.

Vlammenwerpers hebben een enorme uitwerking, zowel moreel als anti personeel. Zij dienen door de infanterie gebruikt te worden, ook van de gepantserde auto's af. Vlambereik van 25 meter is voldoende. Overbewapening schaadt de infanterie. Ruime munitie voorziening is voor beide wapens levensbehoefte.

Men late na op enkele vluchtende tegenstanders te schieten en bedenke, dat munitie aanvoer niet gemakkelijk is.

Samenwerking met artillerie.

Vooraf tegen stevige gebouwen is het gebruik van artillerie geboden. Dit wapen zal met slechts weinige stukken tegelijk gebruikt worden in de straat. Het voordeel van artillerie is bovendien, dat niet alleen een enkel huis wordt doorboord, maar ook de belendende percelen. De uitwerking van 25 pounders is in de Indische steden ruim voldoende.

Tegen kazematten met AT geschut is deze uitwerking hard nodig, daar het geen zin heeft, tanks tegen frontaal opgesteld AT geschut te laten opstormen, wanneer omtrekken uitgesloten is. Het nadeel van artillerie voltreffers, is het puin, dat de tanks de weg kan versperren. De artillerie kan de verdedigers van een huis met meer dan één etage dwingen omlaag te komen, door hen van etage tot etage te verjagen. Op de eerste etage en de begane grond worden de verdedigers door tanks en infanterie opgewacht. Tegen ongedekte doelen heeft de granaatkartets goede uitwerking, evenals tegen snel aanrukkende vijandelijke reserves.

Indien nodig zal een artillerie officier waarnemer (F.O.O.) in een tank geplaatst worden, om waarnemingen van een gevaarlijk punt af te verrichten.

Samenwerking met de pioniers.

Reeds eerder werd de nadruk gelegd op de samenwerking tussen

tanks en pioniers op het gebied van mijn detectie, en op het gebied van inspecteren van hindernissen. Belangrijke wegen en vooral kruispunten zullen zeker mijnen kunnen bevatten. Tanks en infanterie dekken de practisch weerloze pioniers bij hun opruimingswerkzaamheden. Aanvals pioniers en sappeurs kunnen ladingen leggen tegen ondoordringbare muren, waarbij de dekking door de andere wapens nog meer dan ooit moet verzekerd zijn. Voor het verzetten van zware barricades en het wegruimen van puin, om een doorgang van tanks te verzekeren, zullen de pioniers met bulldozers kunnen optreden. Aandacht verdient het feit, dat ook tanks mede kunnen helpen om zware, onoverkomelijke hindernissen weg te slepen, middels staalkabels en in de achteruitversnelling.

Samenwerking met luchtstrijdkrachten.

Reeds werd op nadeel van puin gewezen, veroorzaakt door lucht-bombardementen. Tegen een reeks kazematten, of als zodanig getransformeerde huizenblokken, kan een bombardement van bommen of rockets noodzakelijk zijn. Een mitraillement op geringe hoogte kan haast een anti personele uitwerking, tevens met de twee genoemde methoden, een groot moreel effect teweegbrengen, vooral op de huidige tegenstander. Tanks dienen prompt na de luchtactie de successen ter plaatse uit te buiten.

Speciale voorzieningen bij de enkele tank.

1. Dikke zeilen leggen achter op de luchtroosters, tegen brand.
2. Mededelingen aan de beschermende infanterie waar de buitentrekker van het grote inwendige brandblus apparaat te vinden is.
3. Geen benzine of olie in blikken buitenop vervoeren.
4. Een dagvoorraad voeding mede.
5. Veel drinkwater mede. Tropen. Gesloten tank.
6. Brandmunitie mede.
7. Zo veel mogelijk munitie medevoeren. Straatgevechten kosten veel munitie. Aanvullingen zijn niet eenvoudig.
8. Oefenen in snel verwisselen van periscopen.
9. Koepelbemanning met stalen helm. Snipers loeren op hoofden, die uit de koepel komen.
10. Voorzieningen treffen voor aflossen van oververmoeide bemanningsleden.
11. Aandacht schenken aan nabije verdedigingswapens (pistool, Owen en handgranaten).

Kunstwerken.

Kunstwerken moeten de volle aandacht van alle commandanten hebben.

Speciaal de tank commandant interesseren de bruggen. Is een brug opgeblazen, dan moeten er voorzieningen getroffen worden, om een aanvalsbrug te slaan. De tank-eskadrons van het K.N.I.L. beschikken over de Valentine schaarbrug-tanks, met een maximum overspanning van 9 meter. Deze brug kan in twee minuten gelegd worden. Alle voer-

tuigen kunnen er over, behalve de jeep! Een andere snelbrug is de „Maassen-brug”, in gebruik bij de V-Brigade. Het leggen van deze brug, die tanks kan dragen, kost 15 minuten voor 9 meter. Het bespreken van andere bruggen voor tanks zou te ver voeren.

Vanzelfsprekend zal gelet moeten worden op het draagvermogen van een brug, alvorens tanks deze kunnen passeren (verkenningplan).

Voor ondermijnde bruggen moet zeer opgelet worden. De mogelijkheid bestaat, dat de vijand deze laat springen, wanneer er tanks op staan. Bij een bliksemsnelle tankactie moet dit risico genomen worden en zal een driest optreden van tanks in grote vaart, rekening houdende met het vijandelijke moreel en de slechte explosieven van hem, een redelijke kans op successen boeken. Viaducten in een wijk waar gestreden wordt dienen gewantrouwd te worden en reeds op grote afstand onder zwaar tankvuur genomen te worden.

Verbindingen.

Het tank-net en het tank-infanterie-net zijn van groot belang. Het is de plaats niet hier verder in finesses op in te gaan. Verbindings-schema's zullen tevoren op de gebruikelijke wijze worden uitgegeven.

Tanks zijn onderling verbonden door middel van de 19 set of de V.H.F. 609 set. De verbindingen met infanterie en T.L.O. gaan over de draagbare 38 set. Het verdient aanbeveling het infanterie peloton van 38 sets te voorzien, tot in de sectie. Lawaai, veroorzaakt door het gevecht en de tankmotoren maken bevelen middels geroep vaak onmogelijk. Het gebruik van ordonnansen in het verwoede straatgevecht leidt tot grotere verliezen en is niet snel genoeg. Meer dan ooit dient een ijzeren radio discipline gehandhaafd te worden. De hogere tank commandanten dienen in alle stadia van de strijd, doch vooral in het eerste Blitz-stadium, direct radio contact met de gevechtsstaf te hebben. Zij melden alle vorderingen en situaties ter plaatse.

Tankbemanningen mogen (nog meer dan bij gewone actie), wanneer zij in gedeeltelijk of pas veroverde steden legeren, nimmer toestaan dat burgers in de nabijheid van de tanks komen.

Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt t.a.v. ras, leeftijd of sekse! Onder z.g. goedwillende burgers zitten vaak kwade elementen.

Nabeschooving.

De methoden, genoemd in dit artikel gaan uit van de veronderstelling, dat:

1. de verdediger tot het uiterste stand houdt.
2. de verdediger modern is gewapend.

Zij, die in deze gewesten reeds gestreden hebben, weten uit ervaring, dat aan deze voorwaarden zelden voldaan wordt.

In dit artikel wordt daarom rekening gehouden met de maximum weerstand, die te verwachten is. Geringe weerstand zal het probleem eenvoudiger maken.

Geconcentreerd en bliksemsnel gebruik van tanks zal echter steeds een gebiedende eis blijven. Versnippering van tanks is immer fout.

Bronnen:

1. Persoonlijke ervaring van de schrijver uit straatgevechten in pantservoertuigen.
2. M.T.P. 55 (Brits).
3. Krasnaia Zverda (Russisch).
4. Infantry Bulletin (Brits).
5. Modern Reconnaissance (U.S.A.).
6. Field Manuals Armored Forces (U.S.A.).
7. Tanks and Infantry in Burma (Austr.).
8. Gegevens uit de slag om Soerabaja (Brits).
9. Het gebruik van Pantserauto's in Ned. Indië (Uitgave Wapenkantoor Pantser troepen, D.C.O.).

Op de sterren kijken hoe laat het is

door C. DE RUITER,
Reserve-kapitein der infanterie

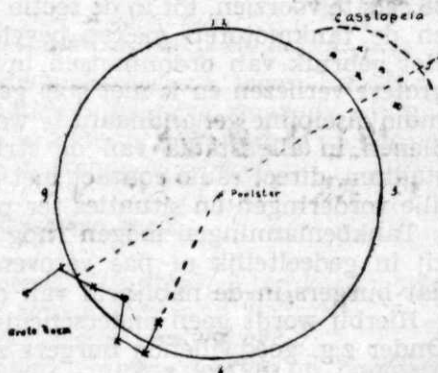
door C. DE RUITER,
reserve-kapitein der infanterie

Iedere soldaat wordt verondersteld het Noorden te kunnen vinden met behulp van het sterrenbeeld „Grote Beer” en de Poolster. Een en ander is beschreven in ontwerpvoorschrift No. 1547, Kaartlezen. Het sterrenbeeld Grote Beer kan echter in combinatie met de Poolster ook worden gebruikt voor het bepalen van de tijd. Men kan dus op de sterren kijken hoe laat het is.

Dit gebeurt op de volgende wijze:

Neem het sleutelgetal 42 en vergeet dit nooit. Al het andere is gemakkelijk. Denk U een cirkel om de Poolster, zo groot dat de laatste ster van de Grote Beer er nog juist in valt (zie tekening). Bekijk dit als een klok met de Poolster als het midden van de klok en de laatste ster van de Grote Beer als het uur. Dit is b.v. 7. Neem dit twee maal, dus 14.

Neem tevens 2 maal het ranggetal van de maand van het jaar; stel dat dit Augustus is, dus de 8e

maand. 2×8 is 16. Tel dit bij het voorgaande getal op. Wordt dus 30. Trek dit af van het sleutelgetal 42, dat sterrenkundig is verkregen; er blijft dan 12 over.

Het is dan 12 uur.

Wanneer de Grote Beer op 3 uur zou staan en het is b.v. Januari, dan zouden wij krijgen: 2×3 plus 2×1 is 8. $42 - 8$ is 34. Hiervan trekken wij dan zoveel maal 12 af als mogelijk is; er blijft dan over 34 min 2×12 is 10. Het is dan 10 uur.

Er zijn nog twee punten waaraan moet worden gedacht. In de eerste plaats moet eventuele zomertijd worden verrekend. Als wij dus 10 vinden en wij hebben 1 uur zomertijd, wordt het dus 11 uur. In de tweede plaats moet worden opgemerkt, dat het getal van de maand is gebaseerd op het eind van de maand. Om de tijd dus zuiver te krijgen, moet er om worden gedacht dat, wanneer wij deze zelfde stand van de klok krijgen op 15 Augustus, de berekening als volgt wordt:

$$\begin{array}{r} 2 \times 7 = 14 \\ 2 \times 7\frac{1}{2} = 15 \\ \hline 29 \end{array}$$

$$42 - 29 = 13, \text{ dus } 1 \text{ uur}$$

Op b.v. 7 Aug:

$$\begin{array}{r} 2 \times 7 = 14 \\ 2 \times 7\frac{1}{4} = 14\frac{1}{2} \\ \hline 28\frac{1}{2} \end{array}$$

$$42 - 28\frac{1}{2} = 13\frac{1}{2}, \text{ dus } 1.30 \text{ uur.}$$

Deze methode is zuiver en men kan dus met een gerust hart 's nachts zonder horloge uitgaan mits men:

1. De uurstand van de Grote Beer zo zuiver mogelijk bekijkt.
2. Ook de datum van de maand berekent, 8e is $\frac{1}{4}$, 10e is $\frac{1}{3}$, 15e is $\frac{1}{2}$, enz.
3. De zomertijd niet vergeet.

Uit de BUITENLANDSE VAKPERS

Automatisch carteren

Een van mijn technische jeugdfantasiën bewoog zich om het ontwerpen van een toestel, dat in een voertuig geplaatst, automatisch de af te leggen route in kaart zou brengen. Het eenvoudigst zou het wezen om de beweging van wielen en stuur van het voertuig om te zetten in de beweging van een schrijfstift. Ook zou, in plaats van de stuurbeweging, uitgegaan kunnen worden van de beweging van een kompasnaald of van de as van een gyrokompas. Ten slotte zouden de versnellingen van het voertuig als manipulator voor het instrument kunnen dienen. In het laatste geval zou dit geheel vrij van het voertuigmechanisme kunnen blijven en zelfs de route van een vliegtuig kunnen optekenen.

De oplossing van dit vraagstuk is in de afgelopen oorlog voor een deel verwezenlijkt in de **Odograaf** (Hodos (Gr.) = route. Hodograaf = snelheidskromme), welke door **Ickes** en **Cannon**, twee medewerkers in The Engineer Board wordt beschreven. In dit toestel wordt uitgegaan van de beweging der wielen en van een kompasnaald. Laatstbedoelde

beweging wordt door een mechanische overbrenging, bestuurd door een optisch systeem van photo-electrische cellen, een spiegel en een electronenbuis, omgezet in een beweging van de schrijfstift. Verschillende fouten (magnetische afwijkingen, fouten door hellingen, slippen en speling in het voertuigmechanisme) kunnen onvolledig worden geëlimineerd, daardoor werkt de odograaf met een fout van maximum 3 %. De schaal der weergave wordt niet vermeld, wel wordt gezegd, dat zij veranderbaar is.

Het toestel werd op alle operatietonen gebruikt om bestaande kaarten te controleren en te corrigeren, om het tracé van nieuw aan te leggen wegen vast te leggen voor het bepalen van artillerie-opstellingen en soortgelijke verkenningdoeleinden. Het toestel, dat nog geen 60 kg weegt, bestaat uit drie onderdelen: de krachtbron, het kompas en het schrijfmecanisme, die gezamenlijk gemakkelijk op de achterbank van een jeep kunnen worden gemonteerd.

N.